

Miskolci Egyetem
Állam-és Jogtudományi Kar
Civilisztikai Tudományok Intézete

**Az öröklésből való kiesés esetkörei -
Különös tekintettel az örökségből való kizárás és kitagadás
jogintézményére**

SZAKDOLGOZAT

Készítette: Sallai-Dancs Mónika-CNWXHT

Jogász osztatlan

Diplomás levelező -IGI- tagozat

Konzulens: Dr. Udvarhelyiné Dr. Sági Edit

Egyetemi adjunktus

Civilisztikai Tudományok Intézete

Polgári Jogi Tanszék

Miskolc

2025

University of Miskolc
Faculty of Law
Institute of Private Law

**Circumstances of disinheritance -
A special regard to the legal institution of exclusion and
disinheritance**

THESIS

Written by: Sallai-Dancs Mónika-CNWXHT
Lawyer undivided

Assessed by: Dr. Udvarhelyiné Dr. Sápi Edit
Assistant Professor
Institute of Private Law
Department of Civil Law

Miskolc
2025

Tartalomjegyzék

I.	Témaválasztás indoklása és felvezetése	5
II.	Bevezető gondolatok a témaválasztásról	6
III.	Az öröklési jog szabályanyaga és szinopszisa	9
	III.1. Törvényes öröklés	9
	III.2. Végintézkedésen alapuló öröklés	11
	III.2.1. Végrendelkezés és a végrendelet	12
	III.2.2. A testamentum váza és a lehetséges alkotóelemek	13
IV.	Az öröklésből való kiesés	15
	IV.1. A kizárás kettős természete	15
	IV.2. A kiesés mibenléte és esetei	15
	IV.2.1. Érdemtelenység	16
	IV.2.2. A lemondás és a visszautasítás párosa	18
V.	Az öröklésből való kizárás és kitagadás szabályozása és a kötelesrészre gyakorolt hatása	23
	V.1. A központi téma általános felvezetése	23
	V.2. A kizárásról értekező ismeret felelevenítése	24
	V.3. A kötelesrész, mint mozgatórugó	25
	V.4. Kitagadás, mint a hagyatéktól való teljes megfosztás	27
	V.5. Megbocsátás	34
	V.6. Szinopszis	35
VI.	A hagyatéki eljárás	36
VII.	Összegzés, konklúziók levonása	40
VIII.	Záró gondolatok	41
IX.	Irodalomjegyzék	43
	Felhasznált szakirodalom	43
	Felhasznált jogszabályok és határozatok	46
	Felhasznált internetes források	48

„Gyermeinknek örökségül tisztességérzetet, s ne aranyat hagyjunk.”

/Platón/

I. Témaválasztás indoklása és felvezetése

Az öröklés, mint egyetemes jogutódlás, avagy szakdolgozatom kiindulópontja. Korábbi tanulmányaim alatt már megismerkedtem a polgári jog világával és annak öröklési jogi témakörével, ahol már eldőlt, hogy hozzám ez a jogág áll a legközelebb. Saját megítélésem alapján szívesen és szívből tanulok, ezért nem okoz különösebb nehézséget, ha készülni kell a vizsgákra, de a *ius civile* tárgyainak kollokviumaira még ezekhez mérten is jelentősen jobban szerettem tanulni. Ehhez társult az akkor beköszöntő COVID időszak, amikor is közvetlen környezetemben -kiváltképp édesanyám gondozottjai körében- megnőtt az igény és az érdeklődés a végrendeletek fontossága és szükségessége iránt. Ezen összekapcsolódás mentén adta magát az ötlet és megszületett az alapszakos szakdolgozatom tematikája. Így először az öröklési jog és az azon belül elhelyezkedő végintézkedési jog tárgykörét dolgoztam fel, kiemelve ezeken belül is a végrendelet jelentőségét. Tudásom gyarapítása érdekében tovább folytattam jogi tanulmányaimat az egyetem jogász képzésén, ahol még inkább elmélyedtem ebben a kérdéskörben. A sikeresen abszolvált szabadon választható tárgyaim közül is az Öröklési jogi praktikum elnevezésű volt a kedvencem, különösen az tetszett, hogy gyakorlati aspektusból közelítettük meg a felölelt kérdéskört. Az idő múlásával körvonalazódtak a jövőbe tekintő terveim és egyre egyértelműbbé vált, hogy a jogász végzettségre épülő életpályák palettájáról a közjegyzői hivatás váltja ki belőlem a legnagyobb érdeklődést és lelkesedést. A közjegyzői tevékenységnek pedig az egyik alappillére a hagyatéki eljárások lefolytatása, valamint a végintézkedésekben való közreműködés. Mivel ezek szoros egységben állhatnak és már korábban is ehhez hasonló tematikára épülő dolgozatot készítettem, -annyi különbséggel, hogy akkor általánosságban vizsgálgattam a jogterület világában- ezért kézenfekvőnek gondoltam, hogy szimpátiámnak és érdeklődésemnek megfelelően szintén ebbe a topikba illeszkedő szakdolgozatot szeretnék készíteni, de ezúttal a gyakorlat felé eltolva a hangsúlyt. Ennek megfelelően kezdtem vizsgálgatni a témaválasztás pontosítása érdekében és végül az öröklésből való kiesésre esett a választásom. Mivelhogy ez eleve szerteágazó területe az öröklési jognak, ezért tovább kívánom mélyíteni oly módon, hogy a szükséges ismertetésnek eleget téve, kiragadni és bemutatni a kizárás és kitagadás elméletét úgy, hogy közben a gyakorlati vonatkozásokkal prezentálom ezek

szignifikáns összefüggéseit, így beemelve a dolgozat felépítésébe a közjegyzői munka releváns elemeit. A kizárás és kitagadás párhuzamát több perspektívából igyekszem majd prezentálni, nevezetesen: a végrendekezésbe foglalt akarat mibenléte; a két nevezetes kiesési ok lényegi különbsége; a megbocsájtás és annak joghatásai és a kötelesrész iránti igény és annak érvényesítése a hagyatéki eljárásban. Azonban ahhoz, hogy ide eljussunk először szükséges röviden ismertetni a polgári jog világában elhelyezkedő öröklési jogot és annak rendszerét.

II. Bevezető gondolatok a témaválasztásról

Kiindulópontunk az öröklés, melynek hallatán szinte kivétel nélkül minden értelemmel rendelkező ember asszociál valamely ezzel kapcsolatos elemre. Tehát egy olyan jogi területről van szó, amellyel akarva-akaratlanul mindannyian találkozunk, vagy találkozni fogunk életünk folyamán, mert ez egy normális jelenség, mely emellett szükségszerű is az ember halandó állapotából kifolyólag. *De mi is ez valójában?* Jogilag megközelítve: egyetemes jogutódlás, viszont laikus embernek ez a definiálás igen nehezen értelmezhető, így a legegyszerűbb szemléltetés felé fordulok és a kezdeteket hívom ehhez segítségül¹. A régmúlt emberei először ösközösségeket alakítottak ki és ezekben élték mindennapjaikat. Majd az idő alakulásával megjelent a magántulajdon, kifejlődött a munkamegosztás és a folyamatos átalakulás meghozta gyümölcsét, mely a törzsi társadalom keletkezése volt. Az egyéni és törzsi javakat ezidőben a takarmányok, természetsek, munkaeszközök és haszonállatok jelentették. Ezek alkották azt a jelentőségteljes halmazt, amely az akkori kor emberének életét kellően befolyásolták, így nem meglepő, hogy rövidesen kiváltott egy belső késztetést az egyénből, melynek lényege ezen értékek tovább örökítését testesítette meg. A szándék egyértelmű volt, szerette volna, ha élete munkáját, az elért eredményeit, továbbá hasznosítható tárgyait a halála után saját családjá, annak tagjai vagy önálló família hiányában törzsének népe kapja. Ennek tekintetében kijelenthető, hogy az öröklés alapköve itt került letételre és a lényege is itt fogalmazódott meg, mely összegezve a következő: az egyéni tulajdonok és egyéb értéket képviselő tárgyak átszármaztatása. Ahol is eljutunk a következő nagy

¹ VÉKÁS Lajos: *Magyar polgári jog - Öröklési jog*. Eötvös József Könyvkiadó Budapest 2019 [11-12.o.]

kérdéshez, hogy amennyiben az igény fennáll, akkor *ki is az örökös, egyáltalán ki örökölhet?* Ez a kérdéskör azért mérvadó, mert nem állt az örökhagyónak mindig rendelkezésére az a fajta szabadság, mely a mai embereknek már automatikusan a lehetőségei között található, ugyanakkor máig megfigyelhető a témában való jártasság hiányának betudható jelenség, melynek eredménye, hogy vannak, akik abban a tudatban élnek, hogy értékeiket csakis gyermekeikre, családtagjaikra, rokonaikra hagyhatják hátra. A szabályozás viszont egyáltalán nem írja elő ezt a vérségi köteleket sem elméletben, sem a gyakorlati aspektusban. S bár tény, hogy kezdetben kizárólag a család dominált és az ennek megfelelő törvényes öröklés, hiszen sok helyen nem ismerték el vagy egyáltalán nem is ismerték a végintézkedési jogot, de ez napjainkban, valamint ezt megelőzően már egy jó ideje elsőbbségnek örvend, ugyanis fejlődésen esett át². Kronológiailag a XII táblás törvényhez tudunk fordulni, mely a Kr. e. 451-450. időszakot képezi le. A Római Köztársaság vitte magasan a prímet e téren, hiszen náluk már ekkor előrébb volt sorolható. A magyar viszonylatot említve mondhatni elképesztő, hogy hazánkban mindez csak bő két évezreddel később, 1861-re nyert elsőbrendűséget az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok megalkotásával, melynek a létrehozása életbe léptette a végintézkedési szabadság létjogosultságát és primátusát. Ennek megfelelően túlzóan fogalmazva, de jelképesen értve ma már „bárki” lehet az örökhagyó örököse, mindez csupán a szóban forgó egyén akaratán múlik. Így jutottunk el a témakör és a jogtörténeti kitekintés mentén történő prezentálás harmadik sarkalatos pontjához: az akarat mibenlétéhez. Jelen állásban immár tényleg elmondható, hogy nem hárul akadály az akaratkifejező szándéka elé, de ez a korlátlanosság szintén nagy utat tudhat maga mögött. Amióta a magántulajdon megjelent folyamatosan megfigyelhető volt, hogy valamilyen korlátozás alá vonták. Vagy a felőlelt vagyoni kört, vagy annak mibenlétét érintették a szabályozások, melyek az adott korszakokhoz és az akkori társadalmakhoz igazodóan különböző fejlettségű és mélységű -hol kedvezőbb, hol kedvezőtlenebb- jogi iránymutatást eredményeztek az egyéni tulajdonból történő örökölhetségeket illetően. Fokozatosan igyekeztek leépíteni ezt a rendszert -az egyik említésre méltó előrelépést az 1848-ban felszámolt ősiség, úrbériség, királyi adományrendszer likvidálása jelentette a forradalom és szabadságharc idején-, de a törekvések ellenére is hullámszerű volt a területen elért prosperitás, egészen a rendszerváltásig, amelynek a szele nyomán

² VÉKÁS Lajos: *Magyar polgári jog - Öröklési jog*. Eötvös József Könyvkiadó Budapest 2019 [13-14.o.]

1990-ben teljes elismerést nyert a magántulajdon. Fontossága megerősödött és az örökölhető javak palettája ezzel arányosan és fokozatosan szélesedésnek indult. Ezen időben országunkban az 1959. évi IV. törvény uralta a polgári jogi szabályozást, de a kétezres évek elejére további olyan gazdasági, társadalmi és demográfiai változások ütötték fel a fejüket a már említett egyéni tulajdonok elismerésének megszilárdulása mellett, mint a végintézkedés iránti igényjelenség fokozódása és az átlagos várható élettartam növekedése³. Mindezek járultak hozzá ahhoz, hogy a ma érvényben lévő szabályrendszerünk életre keljen. Szükségesnek mutatkozott az '59-es törvénykönyv korszerűsítése, mert a több, mint fél évszázadnyi prosperálás megkívánta a modernizálást magának. Ennek tett eleget az Országgyűlés a 2013. évi február 11-ei ülésnapján, amikor megalkotta a jelenleg is érvényben lévő 2013. évi V. törvényt, mely Polgári Törvénykönyv 2014. év március hónap 15. napján lépett hatályba. Ez az a Kódex, amely az irányadó előírásokat magába foglalja és meghatározza a sarkalatos pontokat⁴. A törvénytár kifejezésmódjával élve arra a felelevenített kérdésre, hogy mi is az öröklés? a következő választ nyújtja: „Az ember halálával hagyatéka, mint egész száll az örökösre.”⁵ Azaz a regula már a „hagyaték” szakkifejezést használja, mely magába foglalja az aktívák és passzívák komplexumát. Közérthetően a fentebb említett és taglalt magántulajdont képező elemeknek azon része, mely az egyén tulajdonában áll és értéket képvisel. Ezek mellett a tartozások és kötelezettségek is átszállnak, ha a polgári jog szabályai szerint ez megtörténhet. Hiszen a hagyaték az örökhagyó vagyonának csak egy leszűkített halmazata, amelybe nem tartozik bele a nem polgári jogi jellegű jog és követelés, valamint az a tulajdon, mely a *ius civile* értelmében nem szállhat át. A következő egységben kerül levezetésre, hogy ez az örökség hogyan származtatható át. A definiáláson túl ehhez is segítségül kívánom hívni a Ptk-t, hogy a hatályban lévő jogszabályi rendszer felépítését ismertetni tudjam az áttekinthetőség érdekében, felállítva ezzel a téma vázlatát.

³ VÉKÁS Lajos: Az öröklési jog az új Polgári Törvénykönyv Vitatervezetében (*Jogtudományi Közlöny*, 2007/5., 195-204. o.)

⁴ OROSZ Árpád: Öröklési jogunk az új Polgári Törvénykönyvben (*Jogtudományi Közlöny*, 2014/6., 265-272. o.)

⁵ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (továbbiakban rövidítve: Ptk.) 7:1. §

III. Az öröklési jog szabályanyaga és szinopszisa

III.1. Törvényes öröklés

Az előző etapban elindult szál folytatásaként az öröklés bekövetkezési módozatait szeretném körvonalazni. A Polgári Törvénykönyvnek a hetedik könyve öleli fel a szabályozását. A halál egy természetes folyamat, mely emberi létünk esendőségéből adódóan elkerülhetetlen. Amikor bekövetkezik életbe lép az öröklés ipso iure⁶ módon, azaz a törvény erejénél fogva. Viszont nem mindegy, hogy ki lesz vagy ki lehet az örökös. Ahogyan fentebb ismertetésre került, az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok megalkotása óta Magyarországon elsőbbséget élvez a végintézkedési jog, mégis az egyszerűbb prezentálás érdekében megcserélem a sorrendet és a törvényes örökléssel vezetem be a folyamatot. Ennek megfelelően az eredeti állapot a következő: az elhunyt, mint örökhagyó halála keletkezteti az öröklést, tehát az egyetemes jogutódlást az eltávozásának időpontjában fennálló vagyonának vonatkozásában, magából a jogból kifolyólag az örökös, többes fennállás esetében -megfelelő hányad szerinti- örökösök javára. Mivel törvényes öröklésről van szó, ezáltal az elnevezéséből adódóan pontosan meg van határozva, hogy kik értendők az egyetemes jogutód megnevezés alatt⁷. Egy úgynevezett rangsort állít fel a törvény, mely azt vélelmezi, hogy bárminemű akaratkifejezés hiányában az örökhagyó feltehetően a vele rokonsági kapcsolatban álló személyekre kívánta származtatni hagyatékát, ennek eleget téve a vérségi kapcsolat közelsége fog befolyásoló tényezőként funkcionálni. Minél erősebb a közöttük fennálló „kötelék”, annál előrébb fog helyet foglalni a sorban. További mérvadó komponens, hogy amennyiben örökösökről beszélhetünk, hogyan oszlik meg közöttük a hagyaték, ki milyen arányban részesül. E két jelentős összetevőből épül fel az alábbi hierarchia:

1. Leszármazók, tehát az örökhagyó gyermekei – fejenként egyenlő részben⁸ -fontos megemlíteni, hogy a jog a vér szerinti sarjjal megegyező elbírálásban részesíti az örökbefogadott és a névre vett gyermekeket is-

⁶ TÓKEY Balázs: Az örökség megszerzése [2465.o.] In.: Csehi Zoltán- Bodzási Balázs – Tókey Balázs: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2021.

⁷ KECSKÉS László - KÖRÖS András - MAKAI Katalin - OROSZ Árpád - OSZTOVITS András - PETRIK Ferenc: *Polgári Jog - Bevezető és záró rendelkezések; Az ember, mint jogalany; Öröklési jog.*; szerkesztette dr. Wellmann György, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft.

⁸ Ptk.: 7:55. §

2. Házastárs⁹, s bár a törvény nem nevesíti kifejezetten, de azzal azonos jogállásban helyezkedik el a bejegyzett élettárs¹⁰, ebben az esetben kiemelten fontos a nyilvántartásba vétel, mert önmagában az együtt töltött évek nem elegendők, a rendelkezés a túlélő élettársat csupán végintézkedés meglétekor részesíti a hagyatékából¹¹. Ez a pozíció viszont több szálon is végbemehet, attól függően milyen az adott családfa ágazása¹².
 - a. Leszármazó mellett egy gyermekrész illeti, továbbá holtig tartó haszonélvezeti jogot szerez az örökhagyóval közösen lakott lakás és annak berendezési, felszerelési tárgyait illetően¹³.
 - b. Az elhunyt szüleinek öröklésekor már nem haszonélvezeti jogot, hanem tulajdonjogot fog örökölni az életközösség színterének vonatkozásban, a hagyaték többi része pedig egyenlő arányban fog megoszlani közte és a felmenők között.
 - c. Az első két pontban említettek hiányában automatikusan és önállóan¹⁴ az egyetemes jogutód helyét foglalja el, amennyiben a szükséges feltételek fennállása adott¹⁵.
 3. Szülők, fejenként egyenlő részben, vagy valamely szülő hiányában annak leszármazottja, melynek kiesése esetén kizárólag a túlélő előd részesül¹⁶.
 4. Nagyszülők
 5. Dédszülők
- A 4-5. ponton ugyan az a séma vihető végig, mint a 3.-on, ezért fölösleges ismételtelen levezetni.
6. További távolabbi felmenők, akik akkor kerülnek felelevenítésre, amikor már az adott famíliából muszáj valakire származtatni a vagyont, mert még a dédszülőkre sem lehet.

⁹ OROSZ Árpád: Változások az öröklési jogban (*Jogtudományi Közlöny*, 2013/6.) [24-25.o.]

¹⁰ Ptk.: 6:514. §

¹¹ DR. SZABÓ Gergely (2022): Hogyan örökölhetsz az élettárs?

Kocsis és Szabó ügyvédi iroda honlap cikk 2022. február 24. <https://kocsisszabougyved.hu/hogyan-orokolhet-az-elettars/> (utolsó letöltés: 2024.07.28.)

¹² CSEHI Zoltán: A túlélő házastárs törvényes öröklése és az osztályrabocsátás az új Ptk.-ban, In: *Miskolci konferenciák 2015 Az új Ptk. Öröklési jogi szabályai tapasztalatok és kritikák Tanulmánykötet* (Szerkesztette: Dr. Juhász Ágnes) Novotni Alapítvány a Magánjog fejlesztéséért Miskolc 2016 [17-27.o.]

¹³ Ptk.: 7:58. §

¹⁴ Ptk.: 7:61. §

¹⁵ Ptk.: 7:62. § (1) bek.

¹⁶ Ptk.: 7:63. §

7. A felsorolást pedig a szükségképpen örökösök zárják. Ők -2023. július 1-jétől¹⁷ a belföldi ingatlanok és abban található ingóságok tekintetében- a helyileg illetékes települési önkormányzat¹⁸ és végső soron az állam¹⁹. Ez egy ultima ratio, hiszen az örökséget át kell származtatni, de nincs kire, ezért az állam foglalja el a jogutód szerepét kényszermegoldásként.

A besorolás tehát ezen pontokból áll és csak azután lehet a következő szintre lépni, ha az előtte álló kategóriába illeszthető személy(ek) nincs vagy nem örökölhet. Ugyanis ahhoz, hogy valaki örökölhessen jogképességgel²⁰ kell rendelkeznie. Ez az első lépcsőfok az örökség megszerzéséhez vezető úton.

III.2. Végintézkedésen alapuló öröklés

A 2013. évi V. törvény szabályozásának megfelelően -és a sorrendben a primátust élvezve- a másik út, amelyen az öröklés végbemehet az, mely a végintézkedésen alapszik. Ekkor az örökhagyó akarata fogja az öröklés rendjét meghatározni²¹. Az emberek többsége gyakran a végintézkedést és a végrendekezést azonosítja egymással, de ez jogilag nem teljesen elfogadható. A végintézkedés hallatán bár asszociálhatunk a végrendeletre, de ez pusztán a rendszernek csak egy eleme, igaz ennek a komplexitása a legjelentősebb. Azonban mellette helyt kap még az öröklési szerződés, valamint a halál esetére szóló ajándékozás és így hárman, együttesen alkotják a végintézkedés gyűjtőfogalmát. Az átfogó ismeret elsajátítása érdekében érdemes kitérni lényegükre. Az öröklési szerződés kölcsönös megállapodás alapján jön létre a végintézkedést tevő fél és egy vele szerződő harmadik személy között. Tárgya az intézkedő vagyona, annak egy része vagy meghatározott tárgyai, amelyeknek juttatását halála után, továbbá a tartás, életjáradék, gondozás teljesítését követően kívánja átszármaztatni²². Itt a szerződő felek mindegyike ad és kap is valamit, tehát mindkettejükre tekintettel előnyös a megkötés. A halál esetére szóló ajándékozás is egy kétoldalú jogügylet, melynél a feleket már konkrét

¹⁷ Jogászvilág: Júliustól az önkormányzatok is örökölhetnek a helyi lakosok után (2023) <https://jogaszvilag.hu/napi/juliuistol-az-onkormanyzatok-is-orokolhetnek-a-helyi-lakosok-utan/> (utolsó letöltés: 2025.01.10.)

¹⁸ Magyar Országos Közjegyzői Kamara (2023): Mit kell tudni az önkormányzatok örökléséről? <https://mokk.hu/mit-kell-tudni-az-onkormanyzatok-orokleserol/> (utolsó letöltés: 2024.07.28.)

¹⁹ Ptk.: 7:74. §

²⁰ KRISTON Edit - SÁPI Edit - TÓTH Gergő: *Jogi alapismeretek*, Novotni Kiadó, Miskolc 2016. [27. o.]

²¹ Ptk.: 7:3. § (2) bek.

²² Ptk.: 7:48. § (1) bek.

elnevezéssel is illette a Kódex: ajándékozó-megajándékozott²³. Az ők paktumuknak az alapja olyan juttatás, mely végrendelet esetében dologi hagyománynak²⁴ minősülne, továbbá beállításához szükséges, hogy a megajándékozott élje túl az ajándékozót²⁵. Ezen két esetben tehát több résztvevőre van szükség, akiknek akaratából létrejön a konvenció és végbemegy az öröklés bizonyos vállalások teljesítése mentén.

III.2.1. Végrendelkezés és a végrendelet

A kategória harmadik szegmense pedig a végrendelet, viszont ez az alkotórész olyannyira komplikált, hogy külön passzust kíván magának, már csak a dolgozat központi témájára tekintettel is. Szabályanyagából egy kész dolgozatot fel lehetne építeni, de jelenleg az ismeretátadásra korlátozódik a hangsúly. Az előző szakasz lezáró pontjának opponenséből induljunk ki. Ennek megfelelően a végrendelet egy egyoldalú nyilatkozat, nincs további szerződő fél és címzett sem. Tárgya a nyilatkozó vagyona vagy ennek egy része, célja pedig az ezekről való, halál esetére szóló rendelkezés. Amennyiben a végintézkedést lefedő társaihoz kívánjuk hasonlítani, akkor a legfontosabb információk megfogalmazásra kerültek. Így a törvényes örökléssel való szembenállására irányíthatjuk a fókuszot, mivel a joggyakorlatban kijelenthető, hogy e két opció vetekszik egymással a legerőteljesebben. Míg törvényes öröklésre a Ptk. szabályainak megfelelően és meghatározott rangsorban, családtagok vonatkozásában kerülhet sor az elhunyt halála után, addig a végrendelkezés -a végintézkedési szabadságnak köszönhetően- kötetlenségnek örvend. S bár ez nem abszolút szabadság, de ahhoz elegendő, hogy a kettejük rivalizálásából a végrendelkezés kerüljön ki győztesen. Ennek értelmében, ha van akaratnyilvánítás az egyrészt megelőzi a halálesetet, másrészt annak beálltakor a jogi sorrend háttérbe szorul. Másik mérvadó szempont, hogy míg ott a rokonsági kapcsolatok bírnak erővel, addig ez esetben -enyhe túlzással- minden a végrendelkező akaratára van bízva, mert „bárkit” örökösül nevezhet függetlenül bárminemű vérségi kötelék meglététől. Ez többféleképpen valósulhat meg, mint: közvégrendelet, írásbeli magánvégrendelet, szóbeli végrendelet és közös végrendelet által. Ezek közül az első kettő a hagyományosan választott rendelkezési mód, az utóbbiak inkább rendhagyóak,

²³ MOLNÁR Hella: Az ajándékozási szerződés és a végintézkedésen alapuló öröklés In.: *Studia in honorem Lajos Vékás* (ünnepi kiadás) [224-231. o.] Hvg-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2019.

²⁴ BARZÓ-JUHÁSZ-PUSZTAHELYI-SÁPI: *Öröklési jog*, Novotni Kiadó, Miskolc, 2016. [57.-58.o.]

²⁵ Ptk.: 7:53. §

azokból is kiváltképp a szóbeli, mert arra csak egy, a törvény által szabályozott különös esetben kerülhet sor. Amennyiben az alapvető ismertetést tűzzük ki célul -eltekintve az érvényességi szempontoktól, kevésbé releváns mivoltukból adódóan- elmondható, hogy a közvégrendelet kulcsa, hogy kizárólag közjegyző előtt lehet és szükséges is tenni. Az írásbeli magánvégrendeletet vagy saját kézírás nyomán, holográf módon készítik el, aláírással ellátva vagy mással készíttetik, allográf technika mentén, saját aláírás mellett további két tanú hitelesítési kézjegyével, azok együttes jelenléte mellett. Szóbeli végrendeletkezéshez két konjunktív feltétel fennállása szükséges, ezek összekapcsolódva az életet fenyegető rendkívüli helyzet, amely nem teszi lehetővé az írásbeli végrendeletkezést²⁶. Az utolsó, a közös végakarát, mely nevéből adódóan a többes akaratnyilvánítást teszi lehetővé két személy számára, egyazon dokumentumba foglalva, házassági életközösségük idejének fennállása alatt. Érdemi információ, hogy ez utóbbi módozattal kizárólag házaspárok élhetnek²⁷, mert minden egyéb esetet, ahol kettő vagy több illető ugyanabba az okiratba foglalja végső szándékát a Polgári Törvénykönyv érvénytelennek nyilvánítja²⁸.

III.2.2. A testamentum váza és a lehetséges alkotóelemek

A korábbi fejezetek általánosan említették a végintézkedési akaratot és a végakarát kifejezéseket, melyek ismertetésére most fog sor kerülni. Elsődlegesen, amit meg kell állapítani az a végrendeleti jelleg megléte. Ehhez két szegmens kumulatív fennállása szükséges. Első a végrendelet személyes jellege²⁹, második, hogy halál esetére szóló, vagyoni rendelkezést foglal magába, mely a végintézkedőtől származik és ez meg is állapítható³⁰.

Meglétekor a következő hangsúly a formalításra és az ebből származó érvényességre kerül, melyekre a Ptk. merev szabályokat állít fel. Ezek nevezetesen a következők:

- legyen feltüntetve a készítés ideje, dátumozás -kétséget kizáró jelleggel-³¹;
- több oldalas nyilatkozat esetében folyamatos sorszámozás és -a sajátkezü dokumentálás kivételével- az aláírás(ok) is;

²⁶ TÓKEY Balázs: A végintézkedési szabadság korlátai az új Ptk.-ban In: *Acta Universitatis Szegediensis: forum : acta juridica et politica* (2014) [200.o]

²⁷ SZÉKELY Erika: Közös végrendelet (*Közjegyzők Közlönye*, 2014/2. [69-75. o.]

²⁸ Ptk.: 7:23. § (1) bek.

²⁹ Ptk.: 7:11. §

³⁰ Ptk.: 7:12. §

³¹ BH+ 2014.4.162

- tanúk hitelesítési kézjegye (együttes jelenlét megléte mellett);
- az akarattevő aláírása.

Amennyire minimális előírások, olyannyira szükséges a meglétük, mert hiányuk vagy bármelyik hiánya érvénytelenné minősíti a dokumentumot és ezek utólagos orvoslására nincs lehetőség.

Ezzel szemben a belső tartalmi összetevőkről rugalmasan rendelkezik a jogalkotó. Nincs szigorú kötöttség, vagy kötelező tartalmi elem, ami azt teszi lehetővé, hogy az örökhagyó a tartalmat szabadon határozhatja meg. Tipikusan előforduló alkotórészeket tudunk megemlíteni és a szabályozás is ezeket ismerteti a kódexben. Közülük kötetlenül választhat a nyilatkozó, tehát bármelyikkel elkészíthető az akarat. Nem szükséges mindegyik komponensre kitérni, hiszen a hiány(uk) nem jár hátrányos jogkövetkezéssel, nincs befolyása az érvényességre és a végrendeleti jellegre. A halmaz az alábbiakból tevődik össze: örökösnevezés; örökség megnevezése és/vagy örökrész meghatározása; kizárás; hagyományrendelés és meghagyás. Az első kettő fordul elő a legmagasabb számmal a gyakorlatban, míg a harmadik okozza a problémás eseteket tőlük, az utóbbiak pedig különös elemeknek számítanak. A klasszikus tartalom elmondható, hogy az örökösnevezésből és a ráhagyott vagyoni értékből épül fel³². A megnevezés több módon történhet, nincs rá vonatkozó előírás. A bírói gyakorlat³³ értelmében nem szükséges a név szerinti említés, az érvényességhez elegendő, hogy az örökös személye egyértelműen beazonosítható legyen. Az örökség vagy az abból juttatott hányadok, részek ismertetése, elosztása a végrendelező szabad belátására van bízva, a törvény egyet szabályoz: amennyiben többen, közösen örökölnék és nincs meghatározva részesedésük, akkor a hagyaték egyenlő arányban illeti meg őket³⁴. Az alapelemekhez viszonyítva nem túl gyakran, de előfordul, hogy hagyomány vagy meghagyás teljesítéséről rendelkezik az örökhagyó. Előbbinél megkülönböztetünk dologi hagyományt, amely a hagyatékban szereplő vagyontárgyra irányul, ezt oly módon juttatja egy meghatározott személynek az akarattevő, hogy az nem minősül öröklésnek. Tőle különbözik a kötelmi hagyomány, mely már az örökös terheli vagyoni szolgáltatás teljesítése ügyében egy harmadik fél javára³⁵. Ezekről különálló, de hozzájuk kötődő

³² Ptk.: 7:25. §

³³ BH 1983.10.404: P. törv. II. 21 077/1982. sz.

³⁴ Ptk.: 7:26. §

³⁵ Ptk.: 7:31. §

szegmens az utóhagyomány rendelése³⁶, ami lényegében egy kvázi jogutódlást tesz lehetővé az addigi jogosulti pozícióban. A meghagyás ezzel szemben átláthatóbb, olyan illetőt terhel egy külső érintett vonatkozásába teljesítendő kötelezettséggel, aki a testamentum nyomán a hagyatékából részesül. Ennek különlegessége, hogy a hagyatékmal történő érintettség következtében meghagyás teljesítésével akár a hagyományost is lehet kötelezni. Ezen alapeset mellett közérdekű meghagyásról is szót ejt a jogalkotó, ahol nincs meghatározott kedvezményezett személy, hanem a közösség egy részére irányul, akik érdekében jellemzően az illetékes hatóság léphet fel az igényérvényesítés ügyében³⁷. Az örökségből való kizárás feldolgozásához térjünk át a következő egységre.

IV. Az öröklésből való kiesés

IV.1. A kizárás kettős természete

Ahogy fentebb bemutatásra került a tartalom részét képezheti a kizárás is. Ebből a tekintetből a végakarat egy lényeges részét képezi, hiszen egy olyan illetőt foszt meg az örökségtől, aki a nyilatkozat hiányában abból részesülne. Két módon mehet végbe: vagy helyette mást neveznek meg örökösként, vagy kifejezett akaratnyilvánítással kizárják az öröklésből. A döntést indokolni nem kell, jogkövetkezménye, hogy a hagyaték megnyílása után igénnyel léphet fel a kötelesrész iránt, de ezekre a későbbiekben bővebben ki fogok térni.

Másik fontos szempont, mely a dolgozat központi témájából adódóan mérvadó, hogy helyet kap az öröklésből való kiesés esetei között is összekapcsolva a kitagadással.

IV.2. A kiesés mibenléte és esetkörei

Azért szükséges ezeket külön tárgyalni, mert indokolt az differenciálás. A kizárásra a végrendeletnél tértünk ki, megadva az átvezetést a központi témának, de az öröklésből való kiesésnél már olyan eseteket is ismertetni szükségeltetik, amelyek nem állnak kapcsolatban a végrendeletkezéssel.

Elsődleges, amiből kiindulunk, hogy aki kiesik az öröklésből egyenlő azzal, hogy nem örököl. Az esetek között egyaránt találunk olyat, amely a törvényes örökösökre vonatkozik és olyat is, amelyben a végintézkedésen alapuló öröklésről esik szó, a kettő

³⁶ Ptk.: 7:32. § (1) bek.

³⁷ Ptk.: 7:33. § (1) bek.

együttes érintettsége sem elképzelhetetlen, hiszen az első eset a -potenciális- örökös haláláról rendelkezik és attól teszi függővé a hagyatékából való részesedést, hogy túléli-e az örökhagyót. Aki előbb meghal, mint a rendelkező evidens módon kiesik az öröklésből. A további eseteket a következők szerint sorakoztatja fel a Ptk: „Kiesik az öröklésből...,

- aki az öröklésre érdemtelen;
- akit az örökhagyó az öröklésből kizárt vagy kitagadott;
- aki lemondott az öröklésről;
- aki az örökséget visszautasította”³⁸.

Vizsgáljuk meg, hogy elméleti síkon mit is jelentenek ezek és hogyan érvényesülnek a gyakorlatban.

IV.2.1. Érdemtelenység

Bár a Törvénykönyv említésében az első helyen a végintézkedőt megelőzően elhalálozott -elképzelhető- örökös halála szerepel, erről az előző etapban minden lényeges információ ismertetésre került, így elegendő annyit említeni, hogy akik együttesen veszítették életüket -jellemzően közös baleset vagy természeti katasztrófa áldozatai- az egymás utáni öröklés tekintetében mindannyian kiesettnek minősülnek, függetlenül attól, hogy az életmúlás milyen sorrendben következett be³⁹.

Így az első halmazat, melyet érdemes boncolgatni az érdemtelenység, amely egyből három esetkör⁴⁰ tár elének a Ptk. szabályozásában, melyek a következők:

- „a) aki az örökhagyó életére tört;
- b) aki szándékos eljárásával az örökhagyó végakaratainak szabad nyilvánítását megakadályozta, a végakaratait érvényesítését megghiúsította vagy ezek valamelyikét megkísérelte;
- c) aki a hagyatékban való részesülés céljából az örökhagyó után törvényes öröklésre jogosult vagy az örökhagyó végintézkedésében részesített személy életére tört.”⁴¹

Ahogy végig olvassuk az első, amit meg lehet állapítani, hogy mindháromnak az elkövetését egyetlen cél határozza meg, mégpedig az örökségből való részesedés szándéka, tehát a haszonszerzés. Lineárisan végig lehetne haladni ezen a három ponton,

³⁸ Ptk.: 7:4. § (2) bek.

³⁹ Ptk.: 7:4. § (1) bek.

⁴⁰ CSITEI Béla: *A kitagadási okok tartalma, avagy észrevételek az új Ptk. Öröklési jogi könyvéhez* 2015 [33-37.o.]

⁴¹ Ptk.: 7:6. § (1) bek.

de a főtéma elől venné el a helyet és mivel a b) szakasz elég nyilvánvalóan fogalmaz inkább kerüljön fejtegetésre az a meghatározás, mely bár első olvasatra egyértelműnek hangozhat, mégis gondok merülhetnek fel vele kapcsolatban a joggyakorlatba. Azaz *mit is jelenthet az életre törés?* Mivel a szabályozás ezen pontja már az 1959. évi IV. törvényben is szerepelt -602.§-, így a gyakorlati vonatkozáshoz nyugodhat segítségül hívhatunk 2013 előtti jogeseteket is. Ha magából a szavakból, azok jelentéséből és az általános jogismeretből indulnánk ki, akkor az élet védelme -melynek alkotmányjogilag is a legmagasabb védelemben kell részesülnie, hiszen alapjog- miatt egyből a büntetőjog felé vehetnénk az irányt, de ezzel felmerülne az a kérdés, hogy *miért nem a Büntető Törvénykönyv paragrafusai között kerül kifejtésre és szankcionálásra a jelenség?* S ez a kérdés jogos is lenne, éppen ezért szükséges ettől elválasztani, tőle elkülöníteni és arra koncentrálni, hogy ez esetben polgári jogi „életre törésről” van szó. Az, hogy ez valójában mit takar a következő jogeset mentén vezethető végig: BH 1991.2.64. Bár a gyakorlat itt nem kifejezetten az élet ellenes cselekmény mibenlétét szerette volna prezentálni és fejtegetni, hanem azt a következtetést ismertette, hogy egy cselekvőképtelen -elsőfokon megállapított elmebetegség, mint felmentő ok- személy ellen nem lehet jogosan hivatkozni az érdemteleniségre, de minden egyes eljárásjogi szintnél szót ejtettek az „életre tör” kifejezésre is. Az ügy a Legfelsőbb Bíróságig jutott és összefoglalva azt a konklúziót lehet levonni, hogy indokolt a polgári jogi és büntetőjogi elkülönítés, hiszen míg a büntetőjog a saját bűncselekményeit ilyen jelleggel az élet ellen irányuló cselekményekkel azonosítva minősíti, addig a polgári jogi kategória ezen túlmutat és nem az élet elleni büntetést kívánja direkt módon el- vagy kisajátítani a maga dimenziójába. Magába foglal minden szándékos cselekményt, ami az élet ellen irányul, ezekben a vonatkozásokban pedig kifejezetten vagy az örökhagyó vagy az ő -törvényes öröklés vagy végintézkedés alapján- örökös(ei)nek életével szemben kerül kifejtésre⁴².

De, hogy mennyire eltérő e tekintetben a joggyakorlat is, mi sem mutathatná jobban, mint egy olyan jogeset, ahol maga az eljárási fokok különböző lépcsőfokán elhelyezkedő bíróságok is egymásnak ellentmondó ítéletet hoznak. Az elsőfokon a Pécsi Járásbíróság előtt indult meg az ügy -P.21217/2015/31.számú határozat-, ahol az érdemteleniséget a súlyos fizikai bántalmazás és az örökhagyó megölésére irányuló szándék hangoztatása alapozta meg. A másodfokot a lépcsőben haladva tudatosan kihagyom, melyre ki fogok térni nem sokéra. A Kúrián -Pfv.21328/2018/7. számú precedensképes határozat-

⁴² MAKÁCS Adrienn: Megfoghatatlanság a kitagadási okok rendszerében (*Közjegyzők Közlönye*, 2023/3., 61-78.o.) [62-65.o]

meghozott ítélet -szemben az elsőfokkal- viszont a hangsúlyt azon szándékos magatartásokra helyezi, melyek kifejezetten az élet kioltását célozzák meg, tehát nincs helye kiterjesztő értelmezésnek. Az „átugrott” másodfokon a bíróság a kiesési ok nem egyértelmű megállapítására fókuszált, hiszen a bántalmazást követően is fennmaradt a házassági életközösség, melynek további időszakában nem került sor hasonló agresszivitásra és az örökhagyó sem tanúsított olyan magatartást, mint rendőri védelem iránti kérelem, vagy kitagadásra vonatkozó szándék. Ezzel kapcsolatban ragadnám meg az alkalmat, hogy ismertessem a megbocsátás⁴³ öröklési jogi voltát, miszerint, ha erre kerül sor és a magatartás érintettje vagy az örökhagyó az érdemtelenégi okot megbocsátott, onnantól az nem vehető figyelembe, tehát az elkövetés utólag még javítható és nem egyenes arányosan okozza az örökségből való kiesést. A másodfokon eljáró bíróság az én értelmezésemben ezt kívánta kifejezésre juttatni.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az „életre tör” kifejezés nem egyértelműen megállapítható eleme a hivatkozási okoknak, mely nagyban függ az adott bíróság értelmezésétől, hogy mit ismer el és hogyan minősíti az élet ellen irányuló cselekedetek sorából. S bár kiindulási alapnak megfelelő a büntetőjogi szemléletmód, mégsem bírálható el tisztán ennek a kategóriának az elemeként, hiszen figyelembe kell venni az öröklési jogi vonatkozását is.

Fontos megemlíteni, hogy jelenleg az öröklésből való kiesési esetköröket érintően került bemutatásra az érdemtelenég, mely a dolgozat későbbi részében a kitagadási okok rendszerében újból elő fog kerülni, hiszen a kizáráshoz hasonlóan szintén kettős funkciót képes betölteni.

IV.2.2. A lemondás és a visszautasítás párosa

Az érdemtelenég komplexitását oldjuk egy kicsit az öröklés visszautasításának, valamint az örökség visszautasításának a kettősével. Érdeemesnek találom őket együttesen kezelni, mert véleményem alapján könnyű őket összetéveszteni, de reményeim szerint ennek a szakasznak a végéhez érve sikerül átláthatóbbá tennem a közöttük lévő eltéréseket.

Induljunk ki a közös pontokból. Az első, hogy nyilatkozni szükséges hozzá, a második, mely az első következménye, hogy ez a kinyilvánítás eredményezi, hogy az örökség ne

⁴³ Ptk.: 7:6. § (2) bek.

kerülhessen a szándékot kifejtő fél birtokába. *De hogyan is megy ez végbe a gyakorlatban?* Azaz fejtsük ki a különbségeket és máris átláthatóbbá válik az eltérés⁴⁴. Lemondani az öröklésről tudunk, itt még szó sincs örökségről, hiszen nem következett be a halál. Ebből adódóan a leendő örökhagyókkal szükséges a lemondási szándékot megvitatnunk, ha törvényes örökösnek számítanánk a hagyaték megnyíltakor. Ez többféle módon történhet: a lemondó fél dönthet úgy, hogy csak önmagára nézve vonatkoztatja elhatározásának következményeit, de lehetősége van arra is, hogy ezt kiterjessze -azok bármilyenféle beleegyezése, hozzájárulása nélkül- saját leszármazóira is⁴⁵. Főszabály szerint a szándék a teljes hagyatékra vonatkozik, beleértve a kötelesrészt is, azonban választható, hogy csak az utóbbiról kíván lemondani a nyilatkozattevő⁴⁶. Elképzelhető az egyes vagyontárgyakra kiterjedő érintettség is. Lehetőségeinek körét bővíti, hogy módjában áll konkrét személyt megnevezni, akinek javára megtörténik az ő lemondása, ennek feltétele, hogy a meghatározott fél az örökhagyó után maga is örököl(ne). Ez a kikötés azonban nem jelent abszolút korlátot más egyének tekintetében, ugyanis, ha alap esetben nem örökölné, elegendő egyértelműen kifejezni az érintettre irányuló hagyatékából való részesítés szándékát. A legfontosabb, hogy minden, ami eddig ismertetésre került az akaratának megfelelően kinyilvánításra kerüljön a potenciális törvényes örökösstől származóan és írásbeli megállapodásba legyen foglalva a leendő örökhagyóval⁴⁷. Bár az összehasonlításhoz nem tartozik, de érdemes megemlíteni, hogy ebben a tárgykörben két olyan elem van, ami a gyakorlatot nehezítheti⁴⁸. Az első, hogy élő jogalanyok között jön létre a jognyilatkozat, melynek érvényességéhez szükséges az írásba foglalás, továbbá figyelembe kell venni, hogy az értelmezése nem a végrendeletre vonatkozó - „kétség esetén az örökhagyó feltehető akaratának megfelelően...”⁴⁹- rendelkezések szerint megy végbe. A másik, amivel előzetesen nem számolnak a vagyongyarapodás, ami bekövetkezte után -utólag- máris kecsesgömbnek tűnik az öröklés. A Ptk. főszabályként úgy fogalmaz, hogy a lemondás után szerzett vagyonra is kiterjed a szándéknyilatkozat, kivételt képez azonban az a rendkívüli vagyonnövekedés,

⁴⁴ Jogászvilág: dr. Dénesné dr. Orcsik Judit: Lemondjunk, vagy visszautasítsunk? – Mit tehetünk, ha nem szeretnénk örökölni? (2016) <https://jogaszvilag.hu/szakma/lemondjunk-vagy-visszautasitsunk-mit-tehetunk-ha-nem-szeretnenk-orokolni/> (utolsó letöltés: 2025.01.10.)

⁴⁵ Ptk.: 7:8. § (1) bek.

⁴⁶ Ptk.: 7:9. § (1) bek.

⁴⁷ Ptk.: 7:7. § (1) bek.

⁴⁸ MESZLÉNYI András: Gyakorlati problémák az örökség visszautasítása körében (*Magyar Jog*, 2023/5. [261-271. o.]

⁴⁹ Ptk.: 7:24. §

aminek ismeretében nem került volna sor a lemondó nyilatkozatra.⁵⁰ Előre kell tehát ennek a rizikófaktorával számolni, mert utólag már nem biztos, hogy elismerésre fog kerülni a „rendkívüli vagyonnövekedés”. A BDT2012.2710. számú ítélet amellett, hogy hangsúlyt fektetett az első helyen ismertetett buktatóra, miszerint a lemondási szerződést csak írásban lehet érvényesen megkötni, emellett kizárta a vagyongyarapodás tekintetében a figyelembeveendő tényezők köréből a piaci értékemelkedést, a rendes gazdálkodással elért hasznot és annak beruházását is.

A továbbiakban tekintsük át, hogy ezzel szemben mire nyújt lehetőséget számunkra az örökség visszautasítása. Ahogy a neve elárulja, itt már örökségről teszünk említést, tehát az öröklést keletkeztető halál bekövetkezett. Ebből kiindulva már nem kétoldalú nyilatkozat lesz szükséges az akaratkifejezéshez, hanem egy, az örökös részéről származó egyoldalú szándékkifejtés fogja a mentesülést eredményezni⁵¹. *Miért van erre szükség?* A dolgozat elején ismertettem, hogy a magyar öröklési jogban a halál tényével ipso jure -a törvény erejénél fogva- megnyílik az öröklés. Ennek következményeként az örökség -bármilyen jogcselekmény- nélkül, automatikusan az örökös(ök) tulajdonába száll át. Az érvényesülő öröklési elv miatt ehhez nincs szükség kifejezett elfogadásra a jogutódlás beálltához, de ez egyúttal azt is jelenti, hogy olyan személy válik örökössé, aki nem kíván e minőségre szert tenni. Erre az esetre kínál megoldást a Ptk. 7:89. §-ban szabályozott visszautasítás. A lemondástól eltérően a következő eltérési pontok figyelhetők meg: ahogy fentebb írtam időben itt már a halál beállta után vagyunk, tehát az akaratot utóbb fogják kifejezésre juttatni. Ebből adódóan nem kizárólag a törvényes örökösök élhetnek ezzel a jogosultsággal, hanem a végintézkedésen alapuló örökösöket is megilleti. Főszabály szerint a teljes örökségre vonatkozik⁵² és más javát nem szolgálhatja a visszautasítás. Ami enyhülést jelenthet, hogy érvényességéhez nem szükségszerű az írásba foglalás. A nyilatkozat akár szóban is elhangozhat a hagyatéki eljárás alatt, de megtehető ettől eltérően, valamelyik örököstársához címezve, vagy akár nem címzetten is. A jogosultság csupán egy opció, nem kötelező vele élni, de figyelembe kell venni, hogy ha lemondunk az örökségről utóbb már ezen nem módosíthatunk. Magáról a

⁵⁰ Ptk. 7:9. § (3) bek.

⁵¹ TÓKEY Balázs: Az örökség megszerzése [2468-2469.o.] In.: Csehi Zoltán- Bodzási Balázs – Tókey Balázs: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2021.

⁵² Kivétel: Ptk. 7:89. § (2) bekezdés: „Az örökös külön is visszautasíthatja a mezőgazdasági termelés célját szolgáló föld, a hozzá tartozó berendezési, felszerelési tárgyak, állatállomány és munkaeszközök öröklését, ha nem foglalkozik hivatásszerűen mezőgazdasági termeléssel.”

visszautasítási jogról is le lehet mondani -kifejezetten, hallgatólagosan vagy egyéb olyan cselekménnyel, amiből arra lehet következtetni, hogy a jogosult nem kíván ezen jogával élni, mint például a birtokbavétel- és ez ugyan olyan jogkövetkezménnyel jár, mint az örökség visszautasítása tekintetében⁵³. Tehát, ha egy döntés megszületett és kinyilvánított, az onnantól meg nem másítható. Fontos, hogy a visszautasítás joga nincs határidőhöz kötve, de az érdekelteknek lehetősége van a közjegyzőtől kérvényezni, hogy határidőt tűzzön a visszautasító nyilatkozatok megtételére. Amennyiben bármelyik fél kíván élni ezzel, a közjegyző ennek eleget téve terminust állapít meg, melyre érdemes figyelemmel lenni, hiszen jogvesztő határidőnek minősül. Elmulasztása esetén a jogról való lemondás lép életbe, ami eredményeként a mulasztó érdekelt mindenképp megszerzi az örökséget.

⁵³ Ptk. 7:90. § (1) – (2) bek.

Bizonyára az ismertetést követően valamennyire átláthatóbb a párosítás, de még mindig fennáll az összetévesztés veszélye, ezért lényegre törően a következő táblázatba foglalom össze a szabályozásuk jelentőségét.

1. táblázat: Összefoglaló táblázat a lemondás és a visszautasítás jellegzetességeiről

	LEMONDÁS	VISSZAUTASÍTÁS
Mire vonatkozik?	Örökség	
Mikor?	A leendő örökgyó életében.	A halál bekövetkezte után, a hagyaték megnyíltakor.
Ki élhet vele?	Csak a törvényes örökösök.	Főszabály szerint bárki, aki örökösnek minősül ⁵⁴ .
Hogyan?	Kétoldalú (leendő örökös és örökgyó) szerződése útján.	Az örökös egyoldalú visszautasító nyilatkozata alapján.
Milyen úton?	Kizárólag írásbeli nyilatkozattal.	Nincs meghatározva, lényege, hogy az érdekelt szándéka kifejezésre kerüljön.
Vonatkozhat-e másra?	Igen, szólhat más örökös -vagy a nyilatkozat alapján azzá tett-személy javára.	Nem.
Terjedelme?	A nyilatkozó döntése alapján: teljes hagyaték vagy kötelesrész vagy egyes vagyontárgyak.	Főszabály szerint a teljes örökség ⁵⁵ .

/Forrás: Saját szerkesztés. Készült: 2024.11.24./

Bár folytatásként indokolt volna a kiesési okokhoz tartozó kizárást és kitagadást e felsorolás következő pontjaként (lásd: iii.) ismertetni, de a dolgozat alcíméhez igazodva, mint főtémát szükségeltetik külön, önálló bekezdésként bemutatni. Ennek teszünk a következő felvonásban eleget.

⁵⁴ Kivétel: 7:74. § (2) bekezdés: „Az államot, mint törvényes örököszt az örökség visszautasításának joga nem illeti meg.”

⁵⁵ Kivételt lásd: Ptk. 7:89. § (2) bek.

V. Az öröklésből való kizárás és kitagadás szabályozása és a kötelesrészre gyakorolt hatása

V.1. A központi téma általános felvezetése

Most érkezünk el az értekezés legdinamikusabb részéhez a kiesési okok között felsorakoztatott, de ez esetben ettől elkülönülten említett kizárás és kitagadás jogintézményeihez. Ezek mentén fogunk betekintést nyerni a hagyatéki eljárásba is. Az összekapcsolódást mi sem szemlélteti jobban, mint maga a Polgári Törvénykönyv felépítésrendszere, amely e kettősnek az erősebbik oldalát a hagyatéki eljárásra vonatkozó szabályanyag előszeleként értelmezhető kötelesrészt felölelő egységének részeként mutatja be. S bár a kizárás nem itt kerül szabályozásra, de a kitagadáshoz való viszonyítása és az ezzel kapcsolatba hozható kötelesrész iránti igényérvényesítési lehetősége miatt mégis tökéletesen illeszkedik párja mellé. Párhuzamot vonhatnánk a lemondás-visszautasítás kettősével és meg is különböztethetnénk tőle, hiszen ott a potenciális törvényes örökös és a hagyaték megnyíltá után már azzá vált jogutódok kívánnak mentesülni az örökségből való részesedésüket feladva, míg jelenleg egy, azoktól még erőteljesebb lehetőségvilágot kell feltárnunk, de immár az örökhagyó oldaláról, mely a végintézkedési szabadság kategóriájának köszönhető. Mindeközben felmerülhet a kérdés, hogy *miért fontos újra ismertetni a kizárást, ha már egyszer, korábban a lényege leírásra került?* Ezt fogja megmagyarázni a kitagadással való társítása és szembeállítása, mert bár hasonlóan csengenek, ami képes zavart kelteni egy, a jogot kevésbé ismerő, de önállóan -közjegyzői közreműködés vagy bárminemű külső segítség nélküli- végrendelkező számára, mégis hatalmas jelentőséggel bír, hiszen nem mindegy, hogy mire irányul a szándéktevő akarata és hogy ez hogyan megy végbe. Nevezetesen azt fogja prezentálni, hogy mikor tudunk teljesen megfosztani valakit az örökséghez való hozzájutás lehetőségétől és mikor csak részlegesen.

Mióta jogi tanulmányokat folytatok több idős embernek nyújtottam segítséget végintézkedéssel kapcsolatban. Mivel édesanyám egyházi idősgondozó, ezért ismernek ezek az illetők és őszinte bizalommal osztják meg velem végső szándékukat. Az ilyen alkalmak tökéletes alapot szolgáltatnak a dolgozatomnak, mert az érvényességhez szükséges kritériumok mellett ez a másik olyan jellegzetes témakör, amit nagy homály fed az akarattevők körében. Persze, ez teljesen érthető, hiszen döntő többségük nem jártas a jog világában és a modern elektronika eszközei sem adták számukra, sőt sokuk nem

is kíván az ehhez szükséges digitális tudásfejlesztés lehetőségeivel élni. Sokuk magára maradt szépkorú, gyermekeik, unokáik nem igazán viselik szívükön életük alakulását, így nagyobb számmal fordult elő, hogy a vagyonhoz való hozzáféréstől kívánták megfosztani ezen családtagjaikat, de a megoldási módokat nem ismerték. Az opcióról tudtak, de mögöttes tartalom elmaradt. Saját megítélésem szerint eleve indokolt volna az idősebb- és idősödő korosztály edukációja, mivel tapasztalható, hogy nem mindenkinek adottak az anyagi körülményei ahhoz, hogy a megfelelő szakemberek segítségét igénybe tudják venni. Ettől függetlenül a végintézkedési jog adta lehetőségeiket ki szeretnék aknázni, hozzáteszem joggal, de erre önállóan a megfelelő ismeretanyag és szaktudás hiánya miatt nem képesek. Amennyiben kísérletet is tesznek rá, sokszor a hagyatéki eljárás részeként megtámadják, majd megállapításra kerül -többségben- az érvénytelenség, ami ugyan ahhoz a végeredményhez jut, hogy az akarat nem a szándéknak megfelelően megy végbe, tehát intézkedése hiábavaló volt. Nem olyan rég, 2023 novemberében egy közjegyzői platform⁵⁶ is feldolgozta ezt a jelenséget és vizsgálódott a saját elérési körében a tájékozottság iránt. Ott sem születtek bizalomgerjesztő eredmények és a felmérés tisztán tükrözi, hogy a megkérdezettek nem ismerik az alternatívákat, nem tudják, hogyan kell azokat beiktatni, alkalmazni. Ezeket tapasztalva adja magát a téma, hiszen mind a végrendelet tartalmi elemei, mind az öröklésből való kiesés esetei közül ez az az ominózus terület, amit érdemes alaposan letapogatni és egyértelműsíteni, hiszen a joggyakorlatban is velük fordul elő legmagasabb számban a bizonytalanság.

V.2. A kizárásról értekező ismeret felelevenítése

Mint korábban említettem a kizárás egy lehetséges végrendelezési alkotóelem, amit az akarattevő saját döntése alapján foglalhat testamentumába. A Ptk. nagyon röviden ejt róla szót, de a legfontosabb elemeket ismerteti. Törvényes örökösre -vagy aki azzá válhat-vonatkozhat, indokolással nem kell ellátni, a kötelesrész iránti igényt nem szünteti meg és két módon léptethető életbe: vagy kifejezett nyilatkozattal, vagy más örökössé nevezésével⁵⁷. Ez így, ebben a kontextusban nem is olyan bonyolult. *De hol az alkalmazhatósági kör, hiszen valamilyen szándéknak muszáj a háttérben meghúzódnia és*

⁵⁶ Közjegyzőt keresek: Sokak akár ki is tagadná gyermeküket az örökségből (2023.11.10.) <https://kozjegyzotkeresek.hu/blog/sokak-akar-ki-is-tagadnak-gyermekuket-az-oroksegbol> (utolsó letöltés: 2024.11.26.)

⁵⁷ Ptk.: 7:29. § (1) bek.

mi a helyzet a kötelesrészrel, ha abszolút semmiből nem kívánjuk részesíteni az utódainkat? Ehhez vegyük figyelembe a kitagadási szabályanyag sajátosságait.

V.3. A kötelesrész, mint mozgatórugó

A kötelesrész, mint kötelmi jogi igény az, amiből ki tudunk indulni. Ez az egység a hagyatéknak az a része, ami a törvényi minimumot garantálja arra az esetre, ha kizárás érné valamelyik jogosultat a törvényes örökösök közül. Az érdekeltek köre eszerint adott, nem bármely örökös, hanem akik a törvényes öröklési sorrend alapján -rendelkezés hiányában- azok volnának, közülük is nevezetesen: a leszármazó, a házastárs és a szülő⁵⁸. Azonban maga az adottság nem automatikus módon jelent részesedést. Igényérvényesítéssel kell fellépni a hagyatéki eljárás során. Ha ez elmulasztásra kerülne még mindig van egy 5 éves jogvesztő határidővel⁵⁹ ellátott fellépési lehetőség, de ezúttal már bírósági peres eljárásban kell kérvényezni az elismerését. Az 5 év számítása -melyről a Ptk. kifejezetten nem, de hatályos állapotát megelőzően megszületett bírói gyakorlat már ismertetett- a hagyatéki megnyílásakor⁶⁰ veszi kezdetét és azon túl az igény elévül, melynek következményeként többé nem lehet érvényesíteni. Ez alól az a helyzet képez kivételt, amikor a hagyatéki tárgyaláson szembesül valaki a ténnyel, miszerint van végintézkedés, amelynek értelmében nem a törvényes öröklési rend érvényesül. Ilyenkor az elévülés nyugvásáról lesz szó, melyet az időbeliség általi menthető ökök fog keletkeztetni⁶¹. Amennyiben a főszabályból indulunk ki, akkor is megállapítható, hogy az alapvető rendelkezésre álló 5 év a gyakorlatban nem mindig ilyen egyértelműen értelmezhető és van, hogy kevesebb idő is végzetes lehet. *Mi történik olyankor, ha igényt tartanak a kötelesrészre, de ennek érvényesítésére egy nem várt elhalálozás okán már nincs lehetőség és míg élt elháríthatatlan akadály miatt nem tudott igényt érvényesíteni?* Mivel ilyen esetek bárkivel és bármikor előfordulhatnak érdemes róla szót ejteni, hiszen, ha az általános esetek is gondot okoznak, akkor a speciálisabb fordulatok valószínűsíthetően még inkább és ilyenkor az emberek sokszor hagyják veszni azt, amihez valójában joguk lenne. Így történik ez az ilyen jellegű alkalmakkor is, mivel a jogosult személy halálával megnyílik az hagyatéka, ezzel, mint az aktívákhoz tartozó

⁵⁸ Ptk.: 7:75. §

⁵⁹ Ptk.: 7:76. §

⁶⁰ BH 1996.7.366

⁶¹ HALÁSZ Szilárd – LESZKOVEN László: A kötelesrész: néhány érdekes kérdés, *Miskolci Jogtudó*, 2023/1. szám 33-42. [34.o]

vagyoni értékű jogra jogosan igényt lehet tartani⁶², de ezúttal már nem, mint kötelmi jogi igény, hanem mint öröklési jogi igény⁶³ fog dominálni⁶⁴. Feltétele, hogy az eredeti illetékesnek tulajdonítható módon bizonyíthatóan álljon fent, hogy ő maga is kívánta volna érvényesíteni igényt, amennyiben erre lehetősége lett volna. Megállapításához szükséges egy minimum erről fennálló vélelem, hogy örököse követelése pozitív elbírálásban részesüljön.

Felmerül a kérdés, hogy *valóban megéri fellépni, pereskedni, avagy mit is takar a kötelesrész a gyakorlatban?* Ez 3 komponensből fog összetevődni⁶⁵. Legelőször meg kell állapítani a kötelesrész alapját. Ezt a „hagyaték tiszta értéke, valamint az örökhagyó által élők között bárkinek juttatott ingyenes adományok juttatáskori tiszta értéke...”⁶⁶. A magyar jog világa különösen szeret absztrakt fogalmakkal fellépni, mely hajlamos lehet zavart kelteni a „tiszta érték” kifejezésmód használatával, de ezalatt a valóságban a forgalmi értéket kell számításba vennünk, a hagyatékot terhelő kiadásokkal is számolva azzal a kikötéssel, hogy a kiszámítás folyamán nem lehet a hagyományokat és a meghagyásokat teherként figyelembe venni⁶⁷. További korlát az adományok tekintetében áll fent, de ezek közül ez esetben az a szabályozás fog jelentőséggel bírni, mely kinyilvánítja, hogy a halált megelőző 10 évnél régebben juttatottak már nem képezik a kötelesrész alapját⁶⁸. Erre az adományt érintő és annak mentén felállított 10 éves kvázi másodlagos rendelkezésre állási időnek a bevezetésére azért került sor, mert első körben a hagyatékból részesülő felek -juttatásaik arányában⁶⁹- felelnek a kötelesrész kielégítéséért, de előfordulhat, hogy az így kapott alapból nem teljesíthető az igény⁷⁰. Ennek a helyzetnek a feloldását szolgálja a 10 éven belüli adományok számításba vétele, időbeliségi szempontokra tekintet nélkül, kiemelve, hogy amennyiben erre muszáj sort keríteni minden olyan megadományozottnak felelnie kell⁷¹, aki ilyenben részesült, elvonatkoztatva bármiféle rokonsági kapcsolattól vagy végintézkedésen alapuló örökléstől. *De mennyi is az annyi?* Az ezek mentén megkapott alappal számolva a

⁶² IV/01098/2019 (Alkotmánybíróság)

⁶³ SZALMA József: A kötelesrész, a végintézkedési szabadság és az öröklési szerződések az európai és a magyar magánjogban (*Jogtudományi Közlöny*, 2016/7-8., 373-383. o.) [375-376.o.]

⁶⁴ BH 2019.8.229.

⁶⁵ DR. TÓTH Annamária: *A köteles rész jogintézményének megváltozott szabályai* [10-12.o.]

⁶⁶ Ptk.: 7:80. § (1) bek.

⁶⁷ Ptk.: 7:80. § (3) bek.

⁶⁸ Ptk.: 7:81. § (1) bek. a) pont

⁶⁹ Ptk.: 7:84. § (2) bek.

⁷⁰ Ptk.: 7:84. § (1) bek. a) - b) pont

⁷¹ K.A.: A kötelesrész (*Közjegyzők Közlönye*, 2001/2., 11-13. o.)

jogosultnak annak az értéknek a harmada jár, amely optimális esetben, törvényes örökösként illetné meg⁷².

V.4. Kitagadás, mint a hagyatéktól való teljes megfosztás

A kiindulási pontom alapul véve, visszacsatolva a közjegyzői oldal általi eredményekre⁷³ tekintettel érdemesnek tartottam a kötelesrész ilyen mértékű ismeretátadását hangsúlyozni, kiváltképp, hogy ez az a mozgatórugó, ami a kizárás és kitagadás kettősének motorját hajtja. Ugyanis elmondható, mint ahogy ismertetésre került, hogy a kizárás csak az örökségtől foszt meg, a kötelesrésztől nincs lehetősége, úgy a kitagadás épp ezért helyezkedik ezzel élesen szembe, hiszen az egy olyan erőteljes jogintézmény, melynek érvényessége esetén a teljes hagyatékból képes kirekeszteni az egyébként arra jogosultat. Kulcsfontosságú hangsúlyozni itt az érvényességet, mely szintén az előzőhöz hasonlóan eltérést takar, mégpedig, hogy a kitagadás okát meg kell jelölni és egyértelműen be kell mutatni. Ebből következik, hogy a Törvénykönyv pontosan meghatározza azokat az esetköröket, amelyeket ilyenkor fel lehet használni. Így kitagadásra, csak a következőkként lehet hivatkozni:

„Kitagadásnak van helye, ha a kötelesrészre jogosult

- a) az örökhagyó után öröklésre érdemtelen lenne;
- b) az örökhagyó sérelmére bűncselekményt követett el;
- c) az örökhagyó egyenesági rokonának, házastársának vagy élettársának életére tört vagy sérelmükre egyéb súlyos bűncselekményt követett el;
- d) az örökhagyó irányában fennálló törvényes tartási kötelezettségét súlyosan megsértette;
- e) erkölcstelen életmódot folytat;
- f) – akit végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték – a büntetését még nem töltötte ki;
- g) a tőle elvárható segítséget nem nyújtotta, amikor az örökhagyónak szüksége lett volna rá.”⁷⁴

⁷² Ptk.: 7:82. § (1) bek.

⁷³ „A kvíz összes kérdése közül a kötelesrészre vonatkozó volt az, amire a legkevesebb helyes válasz érkezett.”

Közjegyzőt keresek: Sokak akár ki is tagadnák gyermeküket az örökségből (2023.11.10.) <https://kozjegyzotkeresek.hu/blog/sokak-akar-ki-is-tagadnak-gyermekuket-az-oroksegbol> (utolsó letöltés: 2024.11.26.)

⁷⁴ Ptk.: 7:78. § (1) bek.

Ezt a szabályozási kört tovább bővíti és meghatározza, hogy a nagykorú leszármazó durva hálátlansága, a szülő által elkövetett olyan magatartás, mely a felügyeleti jog megszüntetését is képes lenne megalapozni és a házastárs házassági köteleességét durván sértő eljárása is alapot nyújthat a kitagadáshoz⁷⁵.

Ha az alapvető listázást -mely a központi téma és az azon belül elhelyezkedő párosunk ismertetéséhez elegendő- görcső alá vetjük az első, ami szembetűnik a már jól ismert érdemtelenység. Induljunk ki ebből. Felelevenítve a fentebb kifejtetteket elmondható, hogy a végrendelkező élete ellen irányuló tettek, valamint a végintézkedési akaratának megakadályozása, az érvényesítés megghiúsítása vagy az ezekre irányuló kísérlet fog döntő erővel bírni. A ranglistán egyet ugorva láthatjuk, hogy mind a kiesési okok, mind a kitagadási okok rendszerében azonos helyen (c) pont) található az az esemény, amikor az örökgyógy jogutódjai kerülnek támadási célként a középpontba. Míg korábban ez közülük „bárkit” érinthetett az életre törés által, itt már szűkül az alanyi kör, s ezzel arányosan gyarapodik az elkövetési mód, mivel kiegészül az egyéb súlyos bűncselekmény említésével, ami azt fogja lehetővé tenni, hogy további olyan büntetőjogi alakzatok is számításba vehetők legyenek, amelyeket a kiesésnél nem lehetett megállapítani, mert nem az élet kioltását célozták, vagy veszélyeztették. Ehhez társítható a sorrendben előrébb helyet foglaló bűncselekmények elkövetése is, ami ott kifejezetten a nyilatkozattevő sérelmére valósul meg, annyi különbséggel, hogy -az 1959. évi IV. törvénytől, mint korábbi Ptk.-tól eltérően- e pont mellőzi a „súlyos” jelző használatát s megőrzi ezt a rokonsági körnek⁷⁶. Ez az „újítás” azt mutatja, hogy korábban nagyobb hangsúly helyeződött a bírói mérlegelésre, mert az adott testület megfontolásán állt vagy bukkott a kitagadás ezekből történő érvényesítése, de a jelenlegi Kódex ezt már felülírta. Így egyaránt elkövethető a Büntető Törvénykönyvből ismeretes, a bűncselekmények kettős felosztásából ismeretes büntett vagy vétség⁷⁷ által is. Szintén ezen normákhoz igazodva bekövetkezhet szándékos vagy gondatlanságból elkövetett cselekmény⁷⁸ formájában is. A teljeskörű igazsághoz hozzátartozik, hogy ez nem újkeletű tendencia. A lehetőség 2013 előtt is nyitva állt, azzal a kritériummal, hogy a „súlyos” minősítés megállapítását a polgári bíróságnak kellett felállítania⁷⁹. Viszont mindezeket egymás

⁷⁵ Ptk.: 7:78. § (2) – (3) – (4) bek.

⁷⁶ MAKÁCS Adrienn: Megfoghatatlanság a kitagadási okok rendszerében (*Közjegyzők Közlönye*, 2023/3., 61-78.o.) [65-67.o]

⁷⁷ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 5. §.

⁷⁸ Btk.: 4. § (1) bek.

⁷⁹ BH 1978.2.77

mellé helyezve és a felsorolt kategóriákat együttesen kezelve gondolkodóba ejtget minket az a kérdés -a gondatlansági alakzatot és a vétséget, mint bűncselekményt alapul véve-, hogy ezek mentén akkor *hogyan állapítható meg a súlyosság*⁸⁰? *Mi lehet számottevő a gyakorlatban?* Ehhez az érdektelenségnél kifejtett eszmefuttatást érdemes felidézni. Hangsúlyoznunk kell, hogy itt a Ptk. szempontjából kell a megítélésre tekinteni. A Büntető Kódex csupán támpontot nyújt, egy kiindulási alapot, de nem bírálhatjuk el kifejezetten a társadalomellenes cselekmények alapján az említett okokat, mert ez esetben az örökhatározó akaratára kell tekintettel lennünk⁸¹. A cselekmény objektív súlya és az elszenvedő -jellemzően- emocionális érintettsége, esetleges kára helyeződik egymással szembe. Jól ismeri ezt a bírói gyakorlat is, ezért nem is kíván a büntetőjog alapján ítélni. Esetről esetre mérlegel és elsődlegesen a célzathoz indul ki. Tehát legelőször azt vizsgálja, hogy a tevékenység mire irányult, szerepet játszott-e az elhatározásban az életkioltásának szándék vagy alkalmas lett volna-e ennek megvalósítására. Ha ez adott, egyszerűen el lehet bírálni az esetet. Amennyiben nem, úgy következik az egyéb súlyos kategóriák feltérképezése. Alapvető következtetéseket nem lehet levonni, de a megszületett határozatokból kiolvasható, hogy a rokoni kapcsolatokhoz igazodóan ítéli meg a jogvitákat, melynek körében az így végbemenő kegyetlen -minden szeretetet nélkülöző- viselkedéseket és a kifejezetten tettelegességig fajult magatartásokat⁸² értékeli súlyos bűncselekményként.

A családi vonal mentén folytathatjuk elemzésünket a negyedik pontban helyet foglaló törvényes tartási kötelezettség megsértésével. Elődeihez mérten egységesebb múltra tekinthet vissza, hiszen hasonlóan volt szabályozva már a korábbi polgári törvénykönyvben is, azzal az eltéréssel, hogy akkoriban még az 1952. évi IV. törvény, mint Családjogi törvény részét képezte a vonatkozó joganyag. A 2013. évi Kódex viszont már egységesen magába foglalja az erre irányadó előírásokat a negyedik könyv családjogra alkalmazható rendeletei között. A rokonság elnevezésű cím alatt, a közös szabályok összefoglalásában ismereti, hogy melyek a tartás törvény szerinti feltételei. Eszerint olyan személy jogosult az eltartásra, aki magát önhibáján kívül nem képes

⁸⁰ BH 1992.7.463

⁸¹ Jogászvilág: dr. Makács Adrienn: Az érdektelenség, mint kitagadási ok – 3. rész <https://jogaszvilag.hu/szakma/az-erdemtelenseg-mint-kitagadasi-ok-3-resz/> (2022) (utolsó letöltés: 2025.01.10.)

⁸² Szegedi Törvényszék P.20441/2010/45.

eltartani; nem található tartásra kötelezhető házastársa, volt házastársa, élettársa⁸³; a tartásra nem érdemtelen⁸⁴; valamint a tartásra kötelezhető személy képes a tartás teljesítésére⁸⁵. Konjunktív feltételekről beszélünk, tehát a megítéléshez az együttes fennállásuk szükségeltetik. A négy kikötés közül az elsőt érdemes alaposabban körbejárni, hiszen az érdemtelenséget már átbeszéltük, a tartási képességet⁸⁶ pedig a Ptk. egyértelműen leírja. *Mikor állapítható meg az önhibán kívüli eltartási képesség hiánya?* Determinálásához az eltartás elemeit kell megragadnunk. A 4:205. és a 4:206. § ehhez segítséget tud nyújtani. Az utóbbi hangsúlyozza a pénz, mint anyagi szolgáltatás nyújtását a tartásdíj nevesítésével, míg a 4:205. § (4) bekezdése ezzel ellentétben szolgáltatásokról tesz említést. Azaz önmagát eltartani nem képes, aki nem tudja megteremteni az emberi méltósághoz szükséges személyi és tárgyi feltételeket, mert nem rendelkezik az ezekhez szükséges fedezeti háttérrel⁸⁷. Ebből következően az őt terhelő kötelezettséget az tudja megsérteni, aki nem nyújtja a tőle elvárható⁸⁸ materiális támogatást és/vagy nem gondozza, ápolja az egyébként magára maradt, kiszolgáltatott és állapota alapján is indokolt hozzátartozóját. Önmagában azonban ez a kitagadási okhoz nem elég. A köteleességszegés erkölcsi oldalról és a törvényi szabályozás miatt ugyan fennáll, de ahhoz, hogy érvényesen lehessen hivatkozni a kötelelésből történő kizárást is eredményező örökségtől való mentességet illetően fontos, hogy ezen tartásra az örökgyógy tartson igényt és ennek tényét ismertesse is a kötelezettel, annak érdekében, hogy azt kifejtteni tudja⁸⁹. Ha ennek ellenére nem kerül rá sor tisztán megállapítható a jogsértés. Érdemes még megemlítenünk, hogy minőségi és mennyiségi szempontból nem a jólét megteremtését kell célul kitűzni, hanem a -kötelezett helyzetét is alapul véve, az eltartottra vonatkoztatott, állapota és helyzete alapján indokolt- létfenntartáshoz tartozó körülményeket szükséges biztosítani⁹⁰.

A következő etapban az erkölcstelen életmód kerül feltárás alá, s ahogyan a neve is mutatja, szintén egy megfoghatatlan fogalom áll előttünk, mely arra vár, hogy a bírói gyakorlat alapján boncoljuk fel. Már előzetesen kijelenthető, hogy ez az a kategória, amit

⁸³ Ptk.: 4:194. § (1) bek.

⁸⁴ Ptk.: 4:194. § (2) bek.

⁸⁵ Ptk.: 4:195. §

⁸⁶ Ptk.: 4:195. §: „Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, nem köteles mást eltartani, aki ezáltal saját szükséges tartását vagy a tartás sorrendjében a jogosultat megelőző személy tartását veszélyeztetné.”

⁸⁷ BH1989.312

⁸⁸ Ptk.: 4:205. § (1) bek.

⁸⁹ P.20.936/2006/167. sz. (Föv. Bír.).

⁹⁰ Miskolci Törvényszék P.20779/2010/10.

nem lehet teljeskörűen feltárni. Egyrészt komplexitása, másrészt a mai napig tartó újabbnál újabb elem -mint a 2020-as évektől egyre aktívabbak megnyilvánuló genderörület- megjelenése miatt, s ez a jövőben a társadalmi változásokkal is csak folytatódni fog. Míg az első három pont egységkezelésénél a szubjektív érintettséget hangsúlyoztuk, addig az erkölcstelenség megítélésénél kizárólag a társadalmi morálra lehet hagyatkozni. Ahhoz, hogy ezt a minőséget felállíthassuk muszáj, hogy olyan cselekmények, életvitelek, jellegzetességek valósuljanak meg, amely az emberek rosszallását és elítélését fejezi ki. Ez is tükrözi, hogy mennyire tág és összetett osztálya ez a kitagadási okok rendszerének, mely nagyban függ az adott földrajzi terület társadalmi berendezkedésétől és etikai normáitól. Jól mutatja tehát, hogy az eddigiektől még nagyobb feladat hárul a bírói gyakorlatra⁹¹. Az erkölcstelenségre nem elég pusztán hivatkozni, ki is kell bizonyítottan fejteni, a tényeket ismertetni. Az értékelés tehát konkretizálást kíván. Összetettsége révén ennek megítélésre nem vállalkozott a jogalkotó, meghagyva ezt a nemes feladatot az elbíráláskori aktualitásokhoz igazodó etikai nívót alapul vevő bírói testület számára. Ennek mércéje pedig a közfelfogás, ami időről-időre kisebb-nagyobb változáson esik át. Így az előzőekhez hasonlóan körültekintően kell esetről-esetre eljárni figyelemmel az erkölcstelen megnyilvánulás terjedelmére. Ezt mennyiségileg szükséges vizsgálni, hiszen az eseti, vagy alkalmoszerű elkövetés nem alapozhatja meg az érvényességet. Az előírás⁹² egyértelműen fogalmaz, amikor „életmód” folytatásáról tesz említést, ezzel szűkítve a kört a rendszeresség meghatározásával⁹³. Ennek köszönhetően pedig egy fokkal is, de közelebb kerültünk a megítélés elbírálásához. További lényeges ismérv az időbeliség. Az életvitel folytatásának a végrendelkezés -és az abba foglalt kitagadás- időpontjában kell fennállnia, ha abban szerepel és e dokumentum utóbb nem kerül lecserélésre vagy megsemmisítésre, tehát a hagyatéki tárgyalás alapját képezi, akkor irreleváns, hogy a kitagadott felhagyott-e már erkölcstelen életstílusával, avagy sem. Erről a topikról mélyebbre azért nem tudunk, pontosabban nem érdemes menni, mert túl széles skálán mozog az érintettség, gondoljunk csak a függőségi, szenvedélybetegségek palettájára és ezek közvélemény szerinti megítélésére, valamint a populáció és a jellegzetességei

⁹¹ Jogászvilág: dr. Makács Adrienn: A kitagadási okok tartalmának alakulása és fejlődése a régi Ptk. hatályba lépését követő bírói gyakorlatban V. rész (2022) <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-kitagadasi-okok-tartalmanak-alakulasa-es-fejlodes-a-regi-ptk-hatalyba-lepeset-koveto-biroi-gyakorlatban-v-resz/> (utolsó letöltés: 2025.01.10.)

⁹² Ptk.: 7:78. § (1) bek. e) pont

⁹³ BH 2015.2.37

folyamatosan változnak, nem állíthatunk fel olyan, mai aktualitást, amire garanciát tudunk vállalni, hogy idővel fennmarad, ezért indokoltnak tartom az utolsó előtti pontra történő átlépést.

Ha az korábbi szegmensek többségéből -pontosabban azok attribútumaiból- egy gombócot formálhatnánk, akkor elképzelhetnénk, hogy így születhetett meg a még ki nem töltött végrehajtandó szabadságvesztés kategóriája. A tartási kötelezettségtől eltekintve minden eddigiből leválaszt valamit és a magáévá teszi. Úgy épül fel, mint egy mozaik. *De melyek is ezek az ismérvek?* Igazodjunk a felsoroláshoz. Az első, hogy bűncselekmények forognak szóban, azzal a kiegészítéssel, hogy a büntető bíróság ítéletet hozott, mely a végrehajtandó szabadságvesztés. A Btk.-t forgatva szintén látható, hogy ez a végkimenetel a büntetendő cselekmények vonatkozásában bármely típusában megvalósulhat elkövetési alakzatra tekintet nélkül, bárminemű súlyozást mellőzve, egységes kezelés alá helyezve a büntetteket. Következő lépésben újra előkerül az erkölcs, a negatív közösségi megítélés és az örökhagyóban ezzel kapcsolatban kialakuló szégyenérzet. Hiszen akit elítélnek olyan, mintha egy skarlátbetűt cipelne onnantól magán, a társadalom hozzáállásán ez családi vonatkozásban is érződik, ezért ennek ellensúlyozása húzódik gyakran az örökségből való kitagadás háttérében. Ezzel a jogalkotó egyaránt teret engedett a szubjektív -érintettségén alapuló véleménynyilvánításon alapuló akaratnak és a korábbi mérlegelés alapját képező „súlyos” minőség megállapítása sem szükséges a hivatkozás elismerésének alapjául. Mindent összevetve ez egy nagyon egyszerűre sikeredett szabályozás, mely a gyakorlatban olyan lehetőségeknek enged utat, melyet sem a közerkölcs, sem az ítélet súlya nem igazol. Az eddigi szigorú feltételrendszerhez hasonlítva kvázi kakukktójásként tűnik ki a sorból, ha egy olyan egyszerű esetet veszünk alapul, mint a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés⁹⁴, ahol a retorzió még az egyébként -határozott időtartamú szabadságelvonásokra- irányadó három hónapnál⁹⁵ is rövidebb lehet, de bármely olyan bűncselekményt említhetnénk, amely gondatlan alakzatban valósult meg. Itt jegyezném meg, hogy az időbeli mértéket a korábbi Ptk. érintettségében kívántam kiemelni, ahol a Kódex 662. § f) pontjában kifejezetten az öt évi, vagy azt meghaladó szabadságvesztéseket vette számításba a jogalkotó⁹⁶. Nem elképzelhetetlen, hogy van

⁹⁴ Btk.: 50.-51. §

⁹⁵ Btk.: 36. §

⁹⁶ 1959. évi Ptk.: 663. § (1) bek. f) pont

olyan személy, aki ezt elfogadhatónak találja, de saját megítélésemmel csatlakozom azt a meggyőződést erősítő táborhoz, ami indokolatlanságáról tett ténymegállapítást, s ami ezt a fajta végintézkedési szabadságot már túlcsoordultnak látja⁹⁷. Számomra nem meríti ki a kitagadási okhoz szükséges más tekintetben érvényesülő hivatkozási alaphoz kötődő súlyosságot egy olyan eset, amely egyszeri alkalommal valósult meg, gondatlan alakzatban került elbírálásra, büntetési tétele relatíve alacsony és a közvéleményben sem gerjeszt olyan szintű ellenszenvet, ami indokoltá tehetné ezt az erőt, melyet a jogalkotó ez esetben körültekintést és mérlegelést mellőzve helyezett az örökhatározó megítélésének oltárára.

Végállomáshoz érkeztünk, legalábbis az elsődlegesen felsorakoztatott kitagadási okok rendszerében mindenképp. Mondanám, hogy tárjuk fel mit rejt a „tőle elvárható segítségnyújtás elmulasztásának” az esete, azonban hiba volna. Törekvésünk hiábavaló lenne, mert a d) ponttal ellentétben itt sem a jog, sem a gyakorlat nem nyújt fogódzkodókat. Ha magára a segítségnyújtásra gondolunk annak kimerítéséhez elegendő lehetne a tartási kötelezettség szerinti elbírálás, de *mikor is áll fent szükséghelyzet, vagy mi alapján lehet meghatározni a tőle elvárható segítség mértékét és skáláját?* Ezekre idáig még sehonnan nem sikerült választ kapnunk, mert nincs a bírói gyakorlatban⁹⁸ arra precedens, amikor az erre alapított kitagadás érvényt nyert volna. Törekvésekre már találunk példát⁹⁹, de az eddigi esetekben ott is más körülmény alapozza meg a kitagadás fennállását¹⁰⁰. S ha ezek alapján könnyelműen azt gondolnánk, hogy nincs gond, hiszen végül is a végintézkedő akarata végső soron érvényesül, akkor érdemes kiemelni azt, hogy azért, mert a testamentumban több okra is hivatkozott. Tehát amennyiben kizárólag e segítségnyújtásra kívánta valaki alapítani az érintett kiesését, úgy ennek jogkövetkezményeként -jelenlegi állás szerint- nem keletkezett érvényes kitagadás. Mindennek hátterében a bizonytalanság áll, hiszen sem a nyilatkozó, sem a jogértelmező nem tudja meghatározni és megfelelően értelmezni a jogalkotó szabályozását és nem lehet kategorizálni, hogy a tényállást mikor, ki és hogyan képes megvalósítani. Ezzel, mintegy „lehetetlen” hivatkozási okkal bővült a kitagadási esetkörök tárháza, hiszen az

⁹⁷ FABÓ Tibor, In: Osztovits András (szerk.), *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*, IV. kötet, Budapest, 2014

⁹⁸ CSITEI Béla: *A kitagadási okok tartalma, avagy észrevételek az új Ptk. Öröklési jogi könyvéhez* 2015 [47.o.]

⁹⁹ Kúria Pfv.21111/2018/7.

¹⁰⁰ BH 2021.12.334

1959. évi Ptk. erről nem nyilatkozott, későbbi utódja -2013- meg láthatóan hiába. Egyelőre nem ragadható meg gyakorlati vonatkozásban.

V.5. Megbocsátás

Mielőtt azonban e szakasz lezárására sor kerülne, releváns a megbocsátás intézményéről szót ejteni, hiszen az erőteljes kitagadás negatívumait képes semmissé tenni és a komplett ismeretátadás egyik döntő elemeként funkcionálhat. A törvényi előírás röviden fogalmaz és az időbeliséget hangsúlyozza. Ebből adódóan nem mindegy -a jogkövetkezményre tekintettel-, hogy mikor történik a megbocsátás -mely végbemehet kifejezett nyilatkozat és ráutaló magatartás formájában is-, nevezetesen a végintézkedés előtt vagy után¹⁰¹. Ennek mentén fogunk tudni különbséget tenni érvénytelenség és hatálytalanság között. Ha előbb kerül sor a megbocsátásra, mint a testamentum készítésére, akkor az abba foglalt kitagadási ok érvénytelen lesz, ezáltal erre történő hivatkozással a hagyatékából részesedhet, aki kötelesrésze jogosult¹⁰². Az utóbb bekövetkező irgalmazás hatálytalanságot fog eredményezni -a végrendelet visszavonásának hiányakor is¹⁰³-, ahol a kötelesrésze jogosult helyzete kétféle módon alakulhat a végakarati kitagadás-kizárás tartalmi voltát illetően. Ha kizárólag kitagadást foglalt magába, akkor igényelheti a - kötelesrészen túlterjeszkedő- törvényes öröklés szabályainak megfelelően a hagyaték őt megillető részének átadását, míg kizárás meglétekor csupán a kötelesrész iránti igényét van lehetősége érvényesíteni. S hiába csak a törvény által garantált minimumot tudja megszerezni a jogosult, mégis van egy potenciális mentesülési alternatíva a kitagadás mellőzöttségéből, míg a kizárás öröklési jogi szabályanyagában ilyenre nem találunk precedenst.

¹⁰¹ DR. TÓTH Annamária: *A köteles rész jogintézményének megváltozott szabályai* [9.o.]

¹⁰² Ptk.: 7:79. § (1) bek.

¹⁰³ Ptk.: 7:79. § (2) bek.

V.6. Szinopszis

A kitagadás kiegészítő eseteit nem kívánom részletezni, mert a témakörünk átláthatóságához a lista kibontását és a mentesülés kifejtését elegendőnek ítélem. Igyekeztem kevésbé ismert gyakorlati buktatók mentén végig haladni a felsoroláson, felhívni rájuk a figyelmet és érzékeltetni a kizárással fennálló viszonyrendszert, de a felvázolt információhalmaz mennyiségére tekintettel az előző bekezdés zárásához hasonlóan összefoglalom a lényegét.

Kifejezetten a kizárás-kitagadás kettősére fókuszálva prezentálom, hogy mi a két jogintézmény tartalma és miért indokolt őket elkülönítve értelmezni, de egységként kezelni.

2. táblázat: Összefoglaló táblázat a kizárás-kitagadás párosáról

	KIZÁRÁS	KITAGADÁS
Milyen úton valósulhat meg?	A végintézkedésbe foglalva, mint annak lehetséges tartalmi eleme.	
Hogyan lehetséges?	Más személy örökössé nevezésével -mellőzés-vagy kifejezett nyilatkozattal.	Csak a törvényben meghatározott okok - bizonyítható- fennállása esetén.
Mi az érvényességi feltétele?	Elegendő a testamentumba foglalás ténye, indokolás nélkül.	Kifejezetten meg kell jelölni az okot.
Kire vonatkozhat?	Aki törvényes örökös, vagy azzá válhat.	Csak, aki kötelesrésze jogosult (leszármazó, házastárs, szülő).
Mit eredményez?	A hagyatéki eljárás során nem részesül a hagyatékból.	
Milyen mértékű?	A kötelesrészhez való jogot nem érinti.	Teljeskörű, a kötelesrészhez való jog is elvész.
Mi képezheti bekövetkezése akadályát?	Öröklési és végintézkedési jog tekintetében ilyen nem ismert.	A megbocsátás.

/Forrás: Saját szerkesztés. Készült: 2024.11.29./

VI. A hagyatéki eljárás

A dolgozat témakörének érdemi kidolgozása után záróegységként a hagyatéki eljárást szeretném bemutatni, hiszen az eddig ismertetett jogintézmények jelentősége itt csúcsosodik ki¹⁰⁴. A hagyatéki eljárás polgári nemperes eljárás¹⁰⁵, melynek „célja, hogy az ember halálával bekövetkező hagyatékátzállást biztosítsa”¹⁰⁶. Ezzel elősegítve az öröklésre jogosultak jogutódlását, jogaiknak védelmét, hagyaték feltárását, igazságos elosztását és szükség esetén a vitás ügyek elbírálását. A vonatkozó -hagyatéki eljárásról szóló- törvény II.-III. fejezetében ismertetésre kerül az ehhez szükséges folyamat, melyre röviden érdemes kitérnünk az általános ügymenetre figyelemmel. Az eljárás az elhunyt halálával, pontosabban az arról történő tudomásszerzéssel veszi kezdetét a lakóhelye szerinti illetékes önkormányzati hivatalnál¹⁰⁷ és a következő állomásokból épül fel:

- 1.) **Hagyatéki leltár:** részletesen fejtegeti a törvény az ide tartozó szabályokat, de elegendő tudnunk, hogy a leltárt a jegyző és kivételes esetekben a közjegyző veszi fel,¹⁰⁸ annak érdekében, hogy az elhunyt vagyonát teljeskörűen -aktívák és passzívák tekintetében egyaránt- meg lehessen állapítani. Az erre a célra rendszeresített formanyomtatvánnyal készíthető el.
- 2.) **Intézkedések:** a felvételre került leltárt, az egyéb szükséges dokumentációval együttesen megküldi a jegyző -amennyiben ő járt el- a hagyatéki eljárás lefolytatására illetékes közjegyző részére, aki megteheti az ezzel kapcsolatosan, esetlegesen felmerült intézkedéseket, jellemzően a hagyatéki tárgyalás megvalósulásának ügyében¹⁰⁹.
- 3.) **Hagyaték átadása tárgyalás nélkül:** a Hetv. 43/C. §-a reprezentálja, hogy előfordulhatnak olyan esetek, amikor lehetőség nyílik a tárgyalás mellőzésére, ha a leltár hiánytalanul, szabályosan beérkezett 45 napon belül és az átadáshoz szükséges egyéb dokumentumok rendelkezésre állnak, valamint további intézkedés megtételére nincs szükség¹¹⁰.
- 4.) **Hagyatéki tárgyalás tartása:** amennyiben nem lehet az előző pontba foglaltak szerint eljárni, akkor mindenképp tárgyalás tartására kerül sor. Ennek érdekében a jegyző kitűzi a

¹⁰⁴ BERKI Dávid Zuárd: A hagyatéki eljárás és a hagyatéki per speciális viszonya (*Közjegyzők Közlönye*, 2020/2. 49-68. o.)

¹⁰⁵ 2010. évi XXXVIII. törvény a hagyatéki eljárásról (továbbiakban: Hetv.) 2. § (1) bek.

¹⁰⁶ Hetv.: 1.§

¹⁰⁷ Hetv.: 19. § (1) bek.

¹⁰⁸ Hetv.: 21. §

¹⁰⁹ Hetv.: 43. § (1) bek.

¹¹⁰ Hetv.: 43/C. § (1) bek.

tárgyalás időpontját és arra az érdekelteket -kézbesítés útján- idézi¹¹¹. A kitűzésnek a hagyatéki leltár közjegyzőhöz történő beérkezését követő 2 hónapon belüli időpontra kell esnie¹¹² azzal, hogy az idézés kézbesítése és a tárgyalás napja között legalább 8 napnyi időintervallumnak kell fennállnia, melytől csak kivételesen -sürgős esetben- lehet rövidítés érdekében eltérni¹¹³. Helyszíne főszabályként az adott közjegyző hivatalos helyisége¹¹⁴. Döntő elemként szolgálhat a végintézkedés léte, így, ha arra következtethető adat válna ismertté, hogy az elhunyt halála esetére rendelkezett, akkor a közjegyző -ha az eredeti okirat nem áll rendelkezésére- intézkedést foganatosít a beszerzésére és felhívja annak átadására azt a hatóságot, vagy személyt, akinek feltehetően a birtokában van¹¹⁵.

5.) Tárgyalás lebonyolítása: a tárgyalás megnyitása után a közjegyző számba veszi, hogy az idézettek eleget tettek-e megjelenési kötelességüknek¹¹⁶, majd -ha a tárgyalás lefolytatható¹¹⁷- ismerteti a felvételre került leltárt, kihirdeti az örökhatóság végintézkedését -ha van- és lehetőséget biztosít a jelenlévőknek az ezekhez kapcsolódó észrevétel kifejtésére¹¹⁸. Majd a felszólalások és rendelkezésre álló iratok alapján megállapítja a hagyaték átadásához szükséges tényállást, az öröklési rendet és a hagyatékkal szemben esetlegesen támasztott jogcímeket¹¹⁹.

6.) Hagyaték átadása: az előzőek szerint a közjegyző -ideiglenes vagy ideális esetben teljes hatállyal - átadja a hagyatékot, majd kihirdeti a hagyatékátadó végzést, ezzel deklarálva az öröklés közhitelű tanúsítását.

Az eljárás általános végigjárása után térjünk ki a negyedik pontban hangsúlyozott végrendelet jelentőségére. Már a dolgozatban is megbeszéltük, hogy örökölni törvényes öröklés vagy végintézkedés alapján lehet. A gyakorlatban a kettő közül az utóbbi élvez elsőbbséget, így mindenképp körültekintően kell eljárnia ezügyben a közjegyzőnek, hogy az elhunyt akaratának érvényesülése szerint menjen végbe a procedúra. A beszerzés iránti intézkedések eredményeként megszerzett dokumentumot a tárgyalás előtt alapos vizsgálatnak kell alávetnie, mely -a szintén érintett- Ptk-beli alaki és tartalmi követelmények meglétére terjed ki. Az alaki érvényesség analizálása után, a tartalmi megfelelést veszi szemügyre. Ez kardinálisan befolyásolni fogja a hagyaték sorsát

¹¹¹ Hetv.: Hetv. 53. § (1) bek.

¹¹² Hetv.: 44. § (2) bek.

¹¹³ Hetv.: 44. § (1) bek.

¹¹⁴ Hetv.: 45. §

¹¹⁵ Hetv.: 46. § (1) bek.

¹¹⁶ Hetv.: 67. § (1) bek.

¹¹⁷ Hetv.: Hetv.: 71. §

¹¹⁸ Hetv.: 69. §

¹¹⁹ Hetv.: 70. § (1) bek.

és/vagy az eljárást, hiszen alaki érvényesség és tartalmi helyesség esetén a végintézkedésnek megfelelően kerül(ne) átadásra a hagyaték. Felkeltheti a figyelmet a feltételes mód, de indokolt. Alapvető esetben a testamentumba foglaltak kerülnek érvényesítésre, de ez nem automatikus művelet. Amennyiben bármely érdekelt az abba foglaltakat vitatja vagy kétségbe vonja -akár alaki, akár tartalmi szempontból- élhet a végrendelet megtámadásának lehetőségével¹²⁰. Joga az öröklés megnyílásától számított 5 éven belül érvényesíthető¹²¹ -jogvesztő határidő-. Ilyenkor „az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül”- kerül sor a hagyatéki per¹²² megindítására, bár ezen polgári peres eljárás egyéb olyan esetben is kezdetét veheti, amikor a felek a vagyon elosztását illetően nem tudnak megállapodni és vitás kérdések merülnek fel, valamint ide sorolhatjuk a kötelesrész kiadása iránti pereket is, de szigorú értelmezés szerint ezek nem tartozna a hagyatéki perek kategóriájába, azonban a hagyatékhoz és a hagyatéki eljáráshoz fűződő szoros kapcsolata miatt érdemes ezen kontextusban megemlíteni. A per a jogosult keresetlevelének az illetékes bírósághoz történő benyújtásával kezdődik. A keresetbe minden releváns azonosítási adatot, információt, tényállást és érvelést bele kell foglalni, hogy a bíróság perfelvételre alkalmasnak ítélje. Amennyiben így bírálja el, felhívja az alperest az ellenkérelem előterjesztésére. Ezzel áll be a perfüggőség, ahol a szembenálló felek kölcsönösen bizonyítási indítványokat terjeszthetnek elő. A perfelvételt az érdemi tárgyalás követi, ahol a bíróság lefolytatja a beérkezett adatok, iratok alapján a bizonyítást. A tárgyaláson a felek felszólalhatnak és ismertethetik érveiket. A bíróság ezek alapján hozza meg végző döntését. A döntés jogerőre emelkedésével zárul le a hagyatéki per, ha a döntés ellen a peres felek egyike sem fellebbezett. Ha erre mégis sor kerülne a fellebbezési eljárást követően válik a bírósági döntés végrehajthatóvá és a hagyatéki per a jogerős hagyatéki végzéssel befejeződik.

Mint fentebb jeleztem a gyakorlatban magas számban fordul elő, hogy a végrendelet megtámadása miatt válik szükségessé az ügymenet lebonyolítására, amikor valamelyik érdekelt vitatja az elhunyt személy végrendeletének érvényességét vagy tartalmi voltát. Négy esetkörben lehet hivatkozási alapot keresni érvénytelenségre alapításkor¹²³:

¹²⁰ Ptk.: 7:37. § (2) bek.

¹²¹ Ptk.: 7:37. § (4) bek.

¹²² Hetv.: 114. §

¹²³ DR. SÁPI Edit: Az érvénytelenség és hatálytalanság problematikus pontjai az öröklési jogban, In: Kriston Edit – Sági Edit: *Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban* [44-48.o.]

- Végrendelkezési képesség hiánya, mely a legsúlyosabb, mivel állapota, helyzete - mint vak, írástudatlan, cselekvőképtelen, gondnokság alatt áll¹²⁴- egyáltalán nem tette lehetővé a megvalósult végakarati formának érvényesíthetőségét. Ki kell emelni, hogy többségében az adott végintézkedési módra vonatkozik az érvénytelenség megállapíthatósága, tehát kifejeződhetett volna elfogadható típusban is az akarat.
- Formai hiba, ahol a jogi követelmények fennállását kell vizsgálni. Tipikus hibák¹²⁵ között említhetjük az aláírás, tanúi hitelesítés vagy a folyamatos sorszámozás hiányát.
- A végrendelkezői akarat kétségbe vonása, fogyatékosága¹²⁶, ahol a valódi szándékot akár tévedés, befolyásolás¹²⁷, illetőleg fenyegetés is elmozdíthatja egy kevésbé előnyös irányba¹²⁸.
- Tartalmi hiba¹²⁹, amikor például nem lehet egyértelműen megállapítani - ellentmondás, érthetlenség- vagy teljesíteni -lehetetlenség- akaratát. Itt térhetünk ki a kitagadás eseteire is, amikor a kitagadott fél az örökhatározó által megjelölt okokat és azok valódiságát kérdőjelezi meg. Az általános bizonyítási teher szerint az bizonyít, aki állít, tehát a főszabálynak megfelelően a kitagadott köteles bizonyítani¹³⁰, hogy a kitagadása hivatkozásának alapjául szolgáló ok vagy okok nem felelnek meg a valóságnak.

A hagyatéki per keretein belül megvalósuló végrendeleti megtámadás esetén a bíróság megvizsgálja a végrendeletet, értékeli az érvényességét, kielemezi a tartalmát és a kitagadásként megjelölt indokok helyességét, fennállását, figyelembe véve az érdekelt felek érveit, bizonyítékait és a végrendelet elbírálására irányadó érvényes jogszabályokat. Végezetül a jogerős hagyatéki végzéssel lezárja a hagyatéki eljárást. Pernyertesség esetén -sikeres megtámadás okán- követelhető a törvény alapján neki járó részesedés. Ha a végrendelkezés csak kitagadást tartalmazott, akkor annak teljes egészére, míg kizárás belefoglalása esetén, csak az egyébként járó egység harmad része, tehát a kötelesrész

¹²⁴ Ptk.: 7:39. §

¹²⁵ Jogászvilág: írta: Kálmán Attila – közreműködött: dr. Orosz Árpád: Végrendelet: akarati elv kontra alaki hiba (2015) <https://jogaszvilag.hu/szakma/vegrendelet-akarati-elv-kontra-alaki-hiba-1-resz/> utolsó letöltés: 2025.01.10.)

¹²⁶ K.A.: A Legfelsőbb Bíróság öröklési jogi gyakorlatából (*Közjegyzők Közlönye*, 2004/5., 15-20. o.)

¹²⁷ PUSZTAHELYI Réka: A végrendelkező akaratának tisztességtelen befolyásolása (*Jogtudományi Közölny*, 2021/9., 397-408. o.)

¹²⁸ Ptk.: 7:40. §

¹²⁹ Ptk.: 7:38. §

¹³⁰ BH 1993.6.358

vonatkozásában követelhető az átadás. Sikertelen megtámadáskor a testamentumnak megfelelően lépnek életbe a jogutódlás szabályai.

Azért szerettem volna a központi témához szorosan illeszkedő hagyatéki eljárás témáját is bemutatni, mert domináns jogviták képződhetnek, ami mentén bonyolult és összetett jogi kérdéseket kell körüljárni. A komplexitást a felépítés jól tükrözi, pedig ez csupán a jéghegy csúcsa. A folyamatok bár csak részlegesen -például a hatálytalanság jogintézményét kapcsolódás hiányában nem is érintve- és lényegre törően kerültek bevezetésre, mégis megállapítható, hogy mind a végakarát érvényesülésének biztonsága, mind a hagyatéki vitás kérdések, vagy megtámadás ügyében érdemes jogi szakemberhez fordulni, ha jogszerű eljárást kívánunk véghez vinni, minimalizálva a problematikák előfordulási lehetőséget. Igyekezünk kiaknázni a lehetőségeinket, ha már adottak a később felmerülő jogviták elkerülésének érdekében. A tapasztalat és a szakértelem kiemelten fontos lehet olyan esetek megoldásakor, amikor nem egyszerű akaratot megtestesítő testamentum vagy hagyatéki eljárás kerül a középpontba.

VII. Összegzés, konklúziók levonása

A korábbi fejezetekben felépített ismertetés tehát jól mutatja, hogy maga a végintézkedés -azon belül a végrendekezés- és az abba foglalt kizárás, kitagadás, mint lehetséges tartalmi elem(ek) milyen összetett jogi tudást igényelnek. Nagyon figyelmesnek kell lennünk, ha azt szeretnénk, hogy vagyónk végső akaratunknak megfelelően menjen végbe, ha már a végrendekezési szabadság adott a számunkra. Ehhez azonban kellően ismerni szükséges a hatályos jogszabályokba foglalt előírásokat és a kialakult gyakorlatot is figyelembe kell venni, mert a törvénykönyvekbe foglalt absztrakt megfogalmazási mód nem mindig egyértelműsíti a helyzetet. S ez az eljárás is csak -véleményem szerint- az egyszerűbb esetekre nyújt elegendő információt és segédletet. Aki kizárással szeretne élni segítségül hívhatja a Polgári Törvénykönyvet és készíthet holográf végrendeletet, ezzel meghagyva a kizárt „örökös” kötelesrész iránti igényérvényesítésre nyitva álló lehetőségét, de aki már ettől is meg szeretné fosztani az egyébként jogosultat, annak mindenképp szakember igénybevételét javasolnám, hogy a fellelt esetköröket át tudják beszélni, hogy kiderüljön élhet-e egyáltalán kitagadással, fennáll-e a sérelmezett ok, az megfelelő-e, mint hivatkozási alap és ezt kellően tudja-e

bizonyítani. Hiszen a kizárás -joghatásából adódóan is- egy erőteljesebb jogintézmény, melynek érvénybe léptetését komoly körüljárásnak kell megelőznie, ha el akarjuk kerülni az ebből fakadó örökös(eink)re háruló kellemetlenségeket. Végrendeletbe foglalását nem lehet komolytalanul, könnyedén papírra vetni, mert az fölösleges idő-és energiapazarlást jelentene. Hiába érzünk elegendő jártasságot a témában, mégis javaslom, hogy ilyen esetekben vegyük igénybe egy közjegyző segítségét, ha mást nem csupán egy tájékoztató jellegű konzultáció érdekében, hogy a szükséges felvilágosítást megkapjuk. Fentebb -az V. fejezetben- is megismerhettünk olyan eseteket, amikor még a bírói gyakorlat sem tud támpontot nyújtani, tehát hiába vélünk mi, a magunk szubjektív megítélése szerint valamit erkölcsstelennek, sérelmesnek, ha annak jogi megítélése nem fogja ezt alátámasztani és akaratunknak helyt adni. Ezzel pedig csak azt idézzük elő, hogy végrendeletünk hiábavaló volt és az általunk preferált személyt érik hátrányosabb körülmények, mint amit szerettünk volna neki eleve teremteni. Mindezek tekintetében tehát ha olyan helyzet áll elő, melyről nem rendelkezünk elegendő információval és a jogszabályok sem nyújtanak teljeskörű segítséget, az eset nem egyértelműen megítélendő vagy bármilyen kétség, kérdés, bizonytalanság merülne fel, akkor ne habozzunk jogi szakértelemmel rendelkező személyhez fordulni, aki a hatályos szabályok alapján felvilágosítást fog nyújtani és igény esetén el is fogja készíteni testamentumunkat. Ezzel könnyíthetjük meg saját és örökösaink helyzetét is a jövőre nézve, hiszen egy ilyen módon és megfelelően elkészített végakarát -a magába foglalt helytálló indokokkal, körülményekkel együtt- segíthet megelőzni a jogi- és/vagy családi konfliktusokat is, hiszen világosan rögzíti az akaratot és a vagyoneelosztást.

VIII. Záró gondolatok

Végezetül általánosságban is érdemesnek tartom közjegyző segítségével végrendeletet készíteni. A felölelt szakismeret- és tudás megléte mellett számos további előnye van, amellyel a végakarát megfelelése biztosítható. Az általuk készített dokumentum eleve más megítélés alá esik, mint a magánvégrendeletek, hiszen hivatalos okiratnak számít a hitelesítés okán. Ennek köszönhetően már egy úgynevezett jogi védelemben részesül. Az elkészítési folyamat a jogi érvényességet, míg a helyénvaló írásba foglalása, hatályos formátuma a törvényi előírásoknak való megfelelést és formai, alaki helyességet fogja felállítani. Ebből adódóan nehezebben -mondhatni szinte lehetetlen- is

megtámadható. A szakértelemmel való rendelkezésen túl a közjegyzők ismerik a joggyakorlatot, a bírói megítélést, a peres és nem peres eljárások folyamatait, a meghozott döntéseket, amelyek figyelembevételével elkerülhetőek az esetleges hibák és kiküszöbölhetőek a buktatók. Különleges, egyedi igények esetén szakmai tanácsokat nyújtanak, kizárás-kitagadás szempontjából segíthetnek eldönteni az akarat tartalomba foglalását, mérlegelést, szempontokat a végső döntés meghozatalát illetően. Mindezekkel egyrészt a végintézkedés folyamatát teszik jogszerűvé, előidézve, hogy a végakaratnak megfelelően menjen végbe az öröklés. Továbbá a hagyatéki eljárást is megkönnyíti. Amennyiben a testamentum hivatalos és szakszerű, -mint írtam- kevésbé megtámadható, ezáltal a konfliktusos helyzetek kialakulásának esélye alacsony, az ügyintézés folyamata pedig egyszerűbb, gyorsabb és költséghatékonyabb is. Ilyen módon is elősegítve örökös(eink) jogutódlásának megvalósulását. Nem utolsó sorban alapvető biztonságot is nyújt, hiszen a közjegyzői végrendelet a közjegyzőnél kerül megőrzésre, ezzel elkerülve a dokumentum elvesztésének, megsemmisülésének lehetőségét, hiszen azzal az esettel is érdemes számolni, hogy hiába készítettünk egy megfelelő magánvégrendeletet, ha az nem fog eljutni az illetékes személyekhez, mert megrongálódik, eltűnik, nem fogják megtalálni, vagy kifejezetten a létezése elleni magatartásformát fognak tanúsítani¹³¹, mellyel szemben halálunk esetén már nem tudunk mit kezdeni. Mindezekre tekintettel érdemes előre gondolkodni és amennyiben lehetőség van rá szakemberhez fordulni.

¹³¹ IV/00559/2021 (Alkotmánybíróság)

IX. Irodalomjegyzék

Felhasznált szakirodalom

1. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja Főszerkesztő: Csehi Zoltán Szerkesztők: Bodzási Balázs – Tőkey Balázs Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2021
<https://www.mhk.hu/files/ptk-kommentar.pdf>
2. Barzó - Juhász - Pusztahelyi - Sági: Öröklési jog, Új Magyar Polgári jog tankönyvsorozat, Novotni alapítvány, Miskolc, 2016.
3. Berki Dávid Zuárd: A hagyatéki eljárás és a hagyatéki per speciális viszonya (Közjegyzők Közlönye, 2020/2. 49-68. o.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/7438644>
4. Csitei Béla: A kitagadási okok tartalma, avagy észrevételek az új Ptk. Öröklési jogi könyvéhez 2015 <https://dfk-online.sze.hu/images/optimi%20nostri/2015/csitei.pdf>
5. Dr. Csehi Zoltán: Öröklési jog, Menedzser Praxis, Budapest, 2014
6. dr. Tóth Annamária: A köteles rész jogintézményének megváltozott szabályai [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/toth_annamaria__a_koteles_resz_megvaltozott_szabalyai_uj_ptk\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/toth_annamaria__a_koteles_resz_megvaltozott_szabalyai_uj_ptk[jogi_forum].pdf)
7. Fabó Tibor, In: Osztovits András (szerk.), A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja, IV. kötet, Budapest, 2014.
8. Halász Szilárd – Leszkoven László: A kötelesrész: néhány érdekes kérdés Miskolci Jogtudó HU ISSN 2630-9505 2023/1. szám 33-42.
https://jogtudo.uni-miskolc.hu/files/22189/MJ2023_1_4Halasz_LeszkoenFinal.pdf
9. K.A.: A kötelesrész (Közjegyzők Közlönye, 2001/2., 11-13. o.)
<https://szakcikkadatbazis.hu/doc/8058466>
10. K.A.: A Legfelsőbb Bíróság öröklési jogi gyakorlatából (Közjegyzők Közlönye, 2004/5., 15-20. o.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/1134623>
11. K. A.: A végrendelet (Közjegyzők Közlönye, 2003/12., 22-24. o.)
<https://szakcikkadatbazis.hu/doc/4199631>
12. Kecskés László - Kőrös András - Makai Katalin - Orosz Árpád - Osztovits András - Petrik Ferenc: Polgári Jog - Bevezető és záró rendelkezések; Az ember, mint jogalany;

- Öröklési jog.; szerkesztette dr. Wellmann György, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Az új Ptk. magyarázata I/VI. kötet
13. Kriston Edit - Sági Edit: Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban <https://jogikar.uni-miskolc.hu/files/7513/ervenytelenség%20es%20hatalytalansag%20a%20polgari%20jogban.pdf>
14. Kriston Edit - Sági Edit - Tóth Gergő: Jogi alapismeretek. Novotni Kiadó, Miskolc 2016. 27. o. [https://jogikar.uni-miskolc.hu/files/3108/jogialapismeretek-%20\(2\).pdf](https://jogikar.uni-miskolc.hu/files/3108/jogialapismeretek-%20(2).pdf)
15. Mailáth György Tudományos Pályázat 2018: Dr. Lukácsi Krisztina Irén: Változás a felek személyében a végrehajtási eljárásban: 6. A felek változása a végrehajtási eljárásban a hitelező vagy az adós halála esetén. Az öröklési szabályokról és a hagyatéki eljárásról. https://birosag.hu/sites/default/files/dijazott_dolgozatok_-_mailath_gyorgy_tudomanyos_palyazat_2018_0.pdf
16. Makács Adrienn: A kötelesrész, mint az örökhagyó szabad rendelkezési jogának alkotmányos korlátja (Közjegyzők Közlönye, 2018/2., 44-57. o.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/5792342>
17. Makács Adrienn: Megfoghatatlanság a kitagadási okok rendszerében (Közjegyzők Közlönye, 2023/3., 61-78. o.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/1669056>
18. Meszlényi András: Gyakorlati problémák az örökség visszautasítása körében (Magyar Jog, 2023/5. szám, 261-271. o.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/7396419>
19. Miskolci konferenciák 2015 Az új Ptk. Öröklési jogi szabályai tapasztalatok és kritikák Tanulmánykötet Szerkesztette: Dr. Juhász Ágnes Novotni Alapítvány a Magánjog fejlesztéséért Miskolc 2016 <https://adoc.pub/miskolci-konferenciak-2015-az-uj-ptk-rklesi-jogi-szabalyai-t.html>
20. Orosz Árpád: Öröklési jogunk az új Polgári Törvénykönyvben (Jogtudományi Közlöny, 2014/6., 265-272. o.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/4118724>
21. Orosz Árpád: Változások az öröklési jogban (Jogtudományi Közlöny, 2013/6., 24-26. o.) <https://ptk2013.hu/szakcikkek/orosz-arpad-valtozasok-az-oroklesi-jogban-jk-20136-24-26-o/2826>
22. Pusztahelyi Réka: A végrendelező akaratának tisztességtelen befolyásolása (Jogtudományi Közlöny, 2021/9., 397-408. o.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/4832968>
23. Studia in honorem Lajos Vékás (ünnepi kiadás): Molnár Hella: Az ajándékozási szerződés és a végintézkedésen alapuló öröklés (224-231. o.) Hvg-Orac Lap- és

Könyvkiadó Kft. Budapest, 2019. https://ptk2013.hu/wp-content/uploads/2020/01/Studia_Molnar224-231o.pdf

24. Szalma József: A kötelesrész, a végintézkedési szabadság és az öröklési szerződések az európai és a magyar magánjogban (Jogtudományi Közlöny, 2016/7-8., 373-383. o.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/3425583>
25. Székely Erika: Közös végrendelet (Közjegyzők Közlönye, 2014/2., 69-75. o.) (De iurisprudentia et iure publico, Jog- és politikatudományi folyóirat, VII. évfolyam, 2013/3. szám) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/9144169>
26. Szili Zoltán - Szili Emese: Gondolatok az elő- és az utóörökös jogállásáról (Közjegyzők Közlönye, 2022/2., 37-61. o.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/6046482>
27. Tókey Balázs: A végintézkedési szabadság korlátai az új Ptk.-ban. In: Acta Universitatis Szegediensis : forum : acta juridica et politica, (4) 2. pp. 197-210. (2014) https://acta.bibl.u-szeged.hu/49989/1/juridpol_forum_004_002_197-210.pdf
28. Vékás Lajos: Az öröklési jog az új Polgári Törvénykönyv Vitatervezetében (Jogtudományi Közlöny, 2007/5., 195-204. o.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/5338786>
29. Vékás Lajos: Magyar polgári jog - Öröklési jog. Eötvös József Könyvkiadó Budapest 2019

Felhasznált jogszabályok és határozatok

- 1952. évi IV. a házasságról, a családról és a gyámságról
- 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 1960. évi 11. törvényerejű rendelet
- 2010. évi XXXVIII. törvény a hagyatéki eljárásról
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
- IV/01098/2019 (Alkotmánybíróság)
<https://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/F26E1BF1B6ED7AA5C12584A500618871?OpenDocument>
- IV/00559/2021 (Alkotmánybíróság)
<https://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/8D0E8B8BAFD21902C1258709005BA843?OpenDocument>
- A Kúria Pfv.21328/2018/7. számú precedensképes határozata öröklési igény tárgyában.
<https://jogkodex.hu/doc/6404656>
- A Pécsi Járásbíróság P.21217/2015/31. számú határozata megállapítás iránti per tárgyában
<https://jogkodex.hu/doc/5299979>
- Az Alkotmánybíróság hivatalos lapja: Az alkotmánybíróság határozatai 2021. 17.szám (2021. június 22): 3259/2021. (VI. 22.) AB végzése
<https://kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/1/PDF/2021/17.pdf>
- BDT2012.2710. számú ítélet
- BH 1978.2.77
<https://jogkodex.hu/doc/8790199>
- BH 1983.10.404: P. törv. II. 21 077/1982. sz.
<https://jogkodex.hu/doc/7472765>
- BH 1989.312
- BH 1991.2.64
<https://jogkodex.hu/doc/9225228>
- BH 1992.7.463
<https://jogkodex.hu/doc/1699323>

- BH 1993.6.358
<https://jogkodex.hu/doc/5589826>
- BH 1996.7.366
<https://jogkodex.hu/doc/3892545>
- BH+ 2014.4.162
<https://jogkodex.hu/doc/8118400>
- BH 2015.2.37
<https://jogkodex.hu/doc/6882053>
- BH 2019.8.229
<https://jogkodex.hu/doc/5775312>
- BH 2021.12.334
<https://jogkodex.hu/doc/9305538>
- Kúria Pfv.21111/2018/7.
<https://jogkodex.hu/doc/9142906>
- Miskolci Törvényszék P.20779/2010/10.
<https://jogkodex.hu/doc/1619321>
- P.20.936/2006/167. sz. (Főv. Bír.).
[https://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/af27adb9b8570d69c12588d2005adc41/\\$FILE/IV_2150_0_2022_inditvany_anonim.pdf](https://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/af27adb9b8570d69c12588d2005adc41/$FILE/IV_2150_0_2022_inditvany_anonim.pdf)
- Szegedi Törvényszék P.20441/2010/45.
<https://jogkodex.hu/doc/2042356>

Felhasznált internetes források

- Dr. Neszmélyi Emil - ügyvéd
 - Hagyatéki eljárás
 - <https://oroklesijog.hu/hagyatekieljaras/>
 - Jogviták
 - <https://oroklesijog.hu/jogvitak/>
 - Kötelesrész
 - <https://oroklesijog.hu/kotelesresz/>
 - Végrendelet
 - <https://oroklesijog.hu/vegrendelet/>
- Dr. Sass Rita - ügyvéd: Kitagadás, örökségből való kizárás
<https://www.drass.hu/kizaras-kitagadas/>
- Dr. Sinka Iván-ügyvéd: Öröklési jog <https://www.drinka.hu/oroklesi-jog>
- Dr. Szabó Gergely (2022): Hogyan örökölhet az élettárs?
Kocsis és Szabó ügyvédi iroda honlap cikk 2022. február 24.
<https://kocsisszabougyved.hu/hogyan-orokolhet-az-elettars/>
- Dr. Újváry Zsolt: Mit jelent a kötelesrész az öröklési jog világában?
<https://drujvary.hu/a-kotelesreszi-igeny-oroklese/>
- Jogászvilág: dr. Dénesné dr. Orcsik Judit: Lemondjunk, vagy visszautasítsunk? – Mit tehetünk, ha nem szeretnénk örökölni? (2016)
<https://jogaszvilag.hu/szakma/lemondjunk-vagy-visszautasitsunk-mit-tehetunk-ha-nem-szeretnenk-orokolni/>
- Jogászvilág: dr. Makács Adrienn: Az érdemtelenység, mint kitagadási ok – 2. rész (2022) <https://jogaszvilag.hu/szakma/az-erdemtelenseg-mint-kitagadasi-ok-2-resz/>
- Jogászvilág: dr. Makács Adrienn: Az érdemtelenység, mint kitagadási ok – 3. rész (2022) <https://jogaszvilag.hu/szakma/az-erdemtelenseg-mint-kitagadasi-ok-3-resz/>
- Jogászvilág: dr. Makács Adrienn: A kitagadási okok tartalmának alakulása és fejlődése a régi Ptk. hatályba lépését követő bírói gyakorlatban V. rész (2022)
<https://jogaszvilag.hu/szakma/a-kitagadasi-okok-tartalmanak-alakulasa-es-fejlodesa-regi-ptk-hatalyba-lepeset-koveto-biroi-gyakorlatban-v-resz/>
- Jogászvilág: írta: Kálmán Attila – közreműködött: dr. Orosz Árpád: Végrendelet: akarati elv kontra alaki hiba (2015) <https://jogaszvilag.hu/szakma/vegrendelet-akarati-elv-kontra-alaki-hiba-1-resz/>

- Jogászvilág: Júliustól az önkormányzatok is örökölhetnek a helyi lakosok után (2023)
<https://jogaszvilag.hu/napi/juliustol-az-onkormanyzatok-is-orokolhetnek-a-helyi-lakosok-utan/>
- Közjegyzőt keresek: Sokak akár ki is tagadnák gyermeküket az örökségből (2023.11.10.)
<https://kozjegyzotkeresek.hu/blog/sokak-akar-ki-is-tagadnak-gyermekuket-az-oroksegbol>
- Kúriai esetek: Egy örökségből való kitagadás jogi és társadalmi tanulságai
https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/video_leirat/kuriai_esetek_egy_oroksegbol_valo_kitagadas_jogi_es_tarsadalmi_tanulsagai.pdf
- Magyar Igazságügyi Akadémia: Végintézkedésen alapuló öröklés
http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/ptk_e_learning/ptk11/lecke7_lap11.html
- Magyar Országos Közjegyzői Kamara: Hagyatéki eljárás
<https://mokk.hu/hagyateki-eljaras/>
- Magyar Országos Közjegyzői Kamara (2023): Mit kell tudni az önkormányzatok örökléséről? <https://mokk.hu/mit-kell-tudni-az-onkormanyzatok-orokleserol/>
- Nemzeti Adó-és Vámhivatal: Öröklési illeték
<https://nav.gov.hu/adozas-mindenkinek/orokles/Orokles>